

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

**Jak česká média zobrazují islám: Analýza českých
mediálních příspěvků na téma muslimů a islámu po
11. září 2001**

Bakalářská práce

Autorka:	Nikola Petružálková
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Transkulturní komunikace
Vedoucí práce:	Mgr. Zdenka Sokolíčková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Nikola Petružálková
Studium: P131447
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: **Jak česká média zobrazují islám: Analýza českých mediálních příspěvků na téma muslimů a islámu po 11. září 2001**

Název bakalářské práce AJ: How Czech Media Portray Islam: Analysis of Czech media coverage on Muslim culture and Islam after the events of 11. September 2001.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato bakalářská práce je zaměřena na vztah českých médií a muslimů, resp. představitelů islámské kultury, a to v období po teroristických útocích, které se udály v roce 2001. Obavy z muslimů mají kořeny už hluboko v minulosti. Teroristické útoky však tyto obavy zesílily a velký podíl na tom mají i média, prostřednictvím kterých je o islámu a muslimech informováno, a to především v kontextu terorismu. Bakalářská práce analyzuje dané transkulturní téma na základě studia primární a sekundární literatury, a především na rozboru relevantních mediálních příspěvků zveřejňovaných na českých televizních kanálech (komerčních i veřejnoprávních), případně v dalších médiích.

KŘÍŽKOVÁ, M. *Cizinci, naši a média: mediální analýzy*. Praha: Multikulturní centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007. BURDA, František. *O násilí v kultuře: girardovské reflexe*. 1. vyd. Ostrava: Moravapress, 2013. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“*. Praha: Academia, 2014.

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta
Vedoucí práce: Mgr. Zdenka Sokolíčková, Ph.D.
Oponent: Mgr. Petr Macek
Datum zadání závěrečné práce: 25.11. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Jméno a příjmení

.....

.....

Ráda bych poděkovala Mgr. Zdence Sokolíčkové, Ph.D. za pomoc, cenné rady a odborné připomínky při vedení této bakalářské práce. Děkuji také doc. Martinu Konvičkovi za jeho čas a ochotu při zodpovídání mých otázek. Poděkování také patří mé rodině a příteli za podporu po celou dobu studia.

Anotace

PETRUŽÁLKOVÁ, Nikola. *Jak česká média zobrazují islám: Analýza českých mediálních příspěvků na téma muslimů a islámu po 11. září 2001*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 57 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce je zaměřena na vztah českých médií a muslimů, resp. představitelů islámské kultury, a to v období po teroristických útocích, které se udály v roce 2001. Obavy z muslimů mají kořeny už hluboko v minulosti. Teroristické útoky však tyto obavy zesílily a velký podíl na tom mají i média, prostřednictvím kterých je o islámu a muslimech informováno, a to především v kontextu terorismu. Prezentování muslimů a islámu v českých médiích ovlivňuje i to, jak Češi danou kulturu vnímají.

Klíčová slova: média, muslimové, islám, iniciativa, vnitřní mechanismus, stereotypy

Annotation

PETRUŽÁLKOVÁ, Nikola. *How Czech Media Portray Islam: Analysis of Czech media coverage on Muslim culture and Islam after the events of 11 September 2001*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 57 p. The Bachelor Degree Thesis.

The thesis is focusing on the relation between Czech media and muslims (representatives of the islamic culture), studied in the period after the terrorist attacks that took place on September 11 in 2001. Islamofobia was present even before these events, but terrorism strengthened the feeling of fear and media play a crucial role in this process. The presentation of muslims and islam in Czech media influences the way how Czechs perceive the given culture.

Keywords: media, muslims, islam, initiative, internal mechanisms, stereotypes.

OBSAH

1. Úvod.....	8
2. Historie muslimů.....	11
2.1. Muslimové v ČR a jejich historie.....	13
3. Jak média přistupují k zobrazování muslimů.....	16
3.1. Muslimové v českých médiích.....	18
4. Teoretická východiska čeho?.....	22
4.1. Girardova teorie kultury.....	22
4.2. Kolektivní vina.....	25
5. Charakteristika iniciativy „Islám v ČR nechceme“.....	28
5.1. Vznik a vývoj iniciativy IVČRN.....	28
5.2. Struktura diskuzní stránky IVČRN.....	31
6. Mediální obraz IVČRN.....	37
6.1. Mediální obraz muslima v perspektivě IVČRN.....	41
7. Rozhovor s doc. Mgr. Martinem Konvičkou, Ph.D.....	44
7.1. Rozhovor a jeho analýza.....	47
8. Závěr.....	49
9. Seznam literatury a použitých zdrojů.....	52

1. Úvod

Počet muslimů žijících v České republice není přesný, jejich odhadovaný počet může být mnohem větší a může přesahovat až několik tisíc. I přesto lze říci, že zastoupení islámu v České republice je malé. S tím souvisí nedostatečné osobní zkušenosti Čechů s muslimy a jejich islámskou kulturou.

Pro mnoho občanů České republiky je islám (muslimové) svou jinakostí něčím neznámým a strašákem. Právě v tomto procesu představ o muslimech sehrává velkou roli zprostředkovatel. V našem případě oním nejdůležitějším zdrojem a zprostředkovatelem jsou média, která člověku umožňují získat přehled a informace o tématech, která jim jsou vzdálená. A jedním z takových témat je problematika muslimů (islámu). Média skutečnou realitu nezobrazují objektivně, nýbrž subjektivně, přičemž hlavní roli bezesporu sehrávají televize a internet, které utvářejí pohled člověka na tuto problematiku. Místo zvyšování obav z neznámého bychom se měli pokusit nalézt cestu ke společnému soužití a k možnému souznění kultur.

Pro toto téma jsem se rozhodla kvůli osobnímu zájmu o tuto problematiku včetně aktuálnosti tématu. Velkou inspirací pro mě byl můj studijní obor – Transkulturní komunikace, který v sobě zmíněnou problematiku zahrnuje. Nejenže jsem měla možnost osobního setkání s několika muslimy, ale také jsem měla možnost vidět, že ne vždy jsou všichni muslimové takoví, jak je často prezentují média – jako teroristy, barbary nebo hrozbu. Osobní zkušenost a studium oboru Transkulturní komunikace mi poskytly jiný pohled na svět. Pomohly mi utvořit si svůj vlastní názor, bez ohledu na jakýkoli komunikační kanál. Transkulturní komunikace se snaží nalézt jednosměrnou cestu ke společnému dialogu rozmanitých kultur i přes jejich nesoulad. Přes veškeré rozdílnosti vedoucí ke konfliktům, které vnímáme na téma islám a muslimové, by společné východisko bylo řešením rozporu a sounáležitostí s ostatními.

Otázky, které si tato práce klade a na něž se budeme snažit najít odpovědi, se týkají mediálního obrazu muslimů a jeho manipulativností iniciativou Islám v ČR nechceme (případně jejich následovnických organizací a odnoží).

Základním cílem práce je zjištění, jaký obraz muslimů iniciativa svým příznivcům a čtenářům poskytuje.

V této práci se budeme zabývat především tím, v jakém světle jsou prezentováni samotní muslimové, jak je prezentuje český mediální obraz, na jehož základě je ovlivňováno vnímání člověka, a jak tento výsledný mediální obraz vypadá. Mnohem větší

důraz bude kladen na protiislámské hnutí, které negativní představy o muslimech podporuje. Práce se tedy bude zabývat reprezentací muslimů iniciativou Islám v ČR nechceme (případně jejím ideovým vůdcem a odnožemi).

Bakalářskou práci můžeme rozdělit do třech hlavních částí, na které navazují další dílčí podkapitoly.

První část nabízí náhled do historie vzniku islámu od středověku až po současnost, což je nezbytné k pochopení jeho dalšího vývoje v kultuře. Dále se práce přesouvá na území České republiky, kde se taktéž popisuje vznik a vývoj islámu.

Druhá část je věnována teoretickým východiskům a zároveň metodologickému přístupu, na kterém celá práce stojí a vytváří pomyslnou základní kostru této práce. Zvoleným přístupem je teorie kultury, která byla vytvořena kulturním antropologem a francouzským historikem René Girardem, a dále práce německého filozofa a lékaře specializujícího se na psychiatrii Karl Jasperse.

Stěžejní bude tzv. mímétická teorie René Girarda, a to především v otázce kolektivní a individuální viny. Viník je zbaven své lidskosti, je mu přisuzováno zlo a stává se obětí. Tato teorie vidí původ kultury v obětování.

Prvním symptomem je mímétická touha neboli nápodoba, při které dochází ke společné touze po určitém objektu subjektem i objektem. Dochází tak k napodobě vybraného vzoru a naopak. Nápodoba a pozornost upřená na stejný objekt, způsobuje boj a vyvolává rivalitu mezi oběma „toužícími“.

Následuje krize mezi protivníky, jejímž řešením je označit potencionálního třetího viníka – společného nepřítele a na něj přesunout veškerou pozornost. Je mu odebráno lidství a stává se obětním beránkem. Tím také končí mímétický mechanismus a společnost je zachráněna před svým zničením.¹ Zde hraje důležitou roli dav, který člověku odebírá jeho soudnost a následuje zlo.

V minulosti se terčem stali například Židé nebo Romové. A dnes se v chaotické situaci ocitají i muslimové. Na druhé straně stojí Karl Jaspers, který tvrdí, že nelze postihovat celý národ nebo etnickou menšinu, v našem případě muslimy, za jednotlivé zločiny. Nýbrž měl by být potrestán dotyčný jednatel, popřípadě jeho spolupachatelé.

Třetí část se bude věnovat stereotypům zobrazování muslimů konkrétním českým médiem a popisu mediálního obrazu muslimů, který vytváří iniciativa Islám v ČR

¹Srov. GIRARD, R. *O původu kultury*, s. 8.

nechceme (IVČRN). Nastíníme její vznik od historie až po současnost a zjistíme příčiny, které vedou k předpokládané negativitě.

Volba zmíněného hnutí byla zapříčiněna jeho efektivitou a velkou viditelností, nejen na internetu, ale i na veřejnosti v České republice. Jejich každodenní přísun mnohdy zkreslených informací se cíleně snaží o vyvolání morální paniky ve společnosti. Jde nám především o zjištění představ o muslimech. Předpokladem bude, že iniciativa prezentuje muslimy pouze negativně.

Abychom mohli dojít k hlavnímu cíli práce, který jsme si stanovili, musíme si vytyčit i dílčí cíle, jejichž rozbor nám přispěje k větší srozumitelnosti. Musíme si objasnit historický kontext muslimů a islámu, což nám pomůže pochopit tuto náboženskou skupinu; objasnit metodologický přístup – Girardovu teorii kultury, která nám pomůže k pochopení negativního vnímání muslimů; zjistit, jaký mediální obraz muslimů vytváří iniciativa IVČRN; poukázat na problémy, v souvislosti s muslimy, které hnutí čtenářům předkládá. Nápomocen by nám měl být rozhovor s docentem Martinem Konvičkou, ideovým vůdcem nejprve IVČRN a posléze dalších obdobně orientovaných organizací.

V České republice je knižní literatura na podobné téma nedostačující. Ovšem je publikováno nesčetné množství článků a internetových zdrojů. Stěžejním internetovým zdrojem pro tuto práci je internetová stránka hnutí Islám v ČR nechceme. Dále pak knižní dílo od René Girarda *Teorie kultury* a *Atlas muslimských strašáků* Bronislava Ostřanského.

2. Historie muslimů

Každý systém, ať už je kulturní, náboženský nebo společenský, musí být řízen určitým prvkem, kterým nejčastěji bývá kultura, která zajišťuje funkci sociokulturního systému a propojení jednotlivých prvků. Každý takový celek musí být zasazen do historického kontextu, v jehož rámci bude vnímán.²

Islám je chápán jako nejmladší monoteistické náboženství, které se v době středověku podílelo na utváření Evropy a západních kultur.³ Proto je k jeho porozumění potřeba pochopit jeho historický základ.

Islám vznikl na začátku 7. století našeho letopočtu na Arabském poloostrově, kdy se zlomovou událostí stala smrt zakladatele a proroka Mohameda v roce 632. Mohamed⁴ byl považován za posledního Alláhova proroka, kterému byla předána posvátná kniha Korán a kterému se zjevil sám Bůh. Mohamed byl původně sirotkem, který pocházel z mocného rodu Kurajšovců, sídlících v Mekce. Tento člověk se později stal kmenovým náčelníkem, řečníkem a vojevůdcem. Dokázal sjednotit složitou hierarchii rodů a kočovných kmenů, k čemuž mu byly nápomocny přejaté myšlenky Alláha, které mu sdělil archanděl Gabriel ve vizích. Tyto vize poté Mohamed tlumočil lidu.⁵ Odhaduje se, že tato událost a začátek Mohamedova působení jako proroka se datuje kolem roku 610 našeho letopočtu, kdy se mu na hoře Híře zjevil archanděl Gabriel, byť jednotlivé zdroje poskytují mnoho rozdílných verzí.⁶

Další zlomovou událostí v historii islámu se stal přechod Mohameda z Mekky do Medíny roku 622, jelikož v Mekce byl Mohamed terčem posměchu a kritiky za víru. V Medíně opět hlásal myšlenky Alláha a přinesl s nimi i mír.

Posledním významným mezníkem se stala smrt Mohameda v roce 632 našeho letopočtu, kdy těsně před svou smrtí Mohamed se svými přívrženci vykonal pouť do Mekky. Zde při svém kázání na hoře Orafu pronesl kázání o povinnosti každého muslima tuto pouť absolvovat. Krátce nato při svém návratu zpět do Medíny zemřel. Jelikož Mohamed po sobě nezanechal žádné písemnosti a neměl ani potomka, svého následovníka, byli zvoleni čtyři muži podle staroarabského pravidla – volbou. Těmi muži byli Umar, Abú Bakr, Alí a Uthman. Nástupcem posla Božího (chalífou) byl zvolen Abú Bakr, přesto všichni vyvolení jsou v islámu váženými osobnostmi. Po této volbě došlo k několika

²Srov. ČERVENKOVÁ, D. RETHMANN, A. *Islám v českých zemích*, s. 31.

³Srov. HUNTINGTON, S. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*, s. 51.

⁴Celým jménem Muhammad ibn Abdilláh ibn Abdilmuttalib.

⁵Srov. GOMBÁR, E., a kol. *Zápas o novodobý stát v islámském světě: Od mešity k parlamentu*, s. 12.

⁶Srov. KŘÍKÁVOVÁ, A. *Islám: Ideál a skutečnost*, s. 35.

sporům a islám se rozštěpil na šíitskou a sunnitskou větev. Sunnité uznávali volbu jako nejlepší řešení a zároveň mohl být zvolen každý muslim, zatímco šíité prosazují linii pokrevnosti.⁷

Krátce po Mohamedově smrti došlo k dobývání obrovských území muslimy od severní Afriky až k Indii a dochází k prolnutí náboženství a tradic dobyvatelů, převážně arabských, kteří byli obohaceni o poznatky antického dědictví. Vznikla takzvaná „hadarská“ civilizace, která zažívala svůj zlatý věk v 8. a 9. století na východě a později i na západě.⁸ Islám je částečně ovlivněn židovstvím a křesťanstvím, skrze židokřesťanskou skupinu, která byla v době vzniku islámu na Arabském poloostrově přítomna.

V 9. století dochází k rozkvětu islámu za vlády Abbásovců a po vzniku Osmanské říše se islám šíří i do Evropy. Později muslimové začali obývat Balkánský poloostrov a pokoušejí se i o dobytí Vídně.

Na konci 15. století došlo k objevení cesty kolem Afriky portugalskými námořníky a následně evropská námořní vojska vpadla do týlu Turkům.⁹ Mnoho muslimských zemí se ocitlo pod svrchovaností Velké Británie nebo Francie. Později po dokončení reconquisty přišli muslimové v Andalusii o zbytky moci a na začátku 17. století byli vysídleni do severní Afriky.¹⁰

Výboje Osmanské říše na Balkáně poznamenaly historickou paměť nejen tamního obyvatelstva. Pro Evropu se stal po dlouhá staletí synonymem muslima Turek. V 18. a 19. století se proměňovala představivost o muslimech. Směsice odporu i fascinace, poznávání a nepochopení, obvykle shrnovaná pod pojmem orientalismus, má dozvuky i dodnes. Na přelomu 19. a 20. století došlo k pokusu o obrodu islámu.¹¹

Zároveň také docházelo k posilování vlivu západních mocností, což vyústilo po první světové válce, kdy muslimové ovládali podstatnou část světa islámu. Získávání nezávislosti se po druhé světové válce změnilo v hledání, experimentování a zavádění autoritářských režimů.

Oživování představ o střetu civilizací vedlo k nárůstu zájmu o islám, nejen v médiích.¹² Tento obecně nastíněný vývoj stál v pozadí dnešní situace.

⁷Srov. KROPÁČEK, L. *Islám a západ*, s. 20–27.

⁸Srov. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“*, s. 72.

⁹Srov. Youtube. „PŘEDNÁŠKA: prof. Luboš Kropáček-Mýty a fakta o islámu“ [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wilGEayuAhk> [cit. 19.08.2016].

¹⁰Srov. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“*, s. 82.

¹¹Srov. Tamtéž, s. 72.

¹²Srov. Tamtéž, s. 72.

Křesťanství by se v této situaci mělo snažit naplnit roli zdravého středu mezi postmoderní západní a rozvolněnou společností, která opouští hodnoty, a mezi světem islámu.¹³

2.1. Muslimové v ČR a jejich historie

V historii byla Česká republika ovlivněna islámem velice málo a nijak neovlivnil české dějiny. Vliv islámské kultury a vůbec první setkání s Koránem se u nás v Čechách objevuje už v raném středověku. Zmínky o islámu se nacházely v různých kronikách a cestopisech. K prvnímu kontaktu s islámským světem došlo v období křížových výprav nebo válek na Balkáně. V 19. století byla otevřena orientalistika jako samostatný obor na pražské univerzitě. Jejím zakladatelem byl Jaromír Košut, jeho žák Rudolf Dvořák a další jejich následovníci, jako byl Rudolf Růžička nebo Jaroslav Sedláček. Začalo vycházet mnoho článků a knih, týkajících se islámského světa, ale vycházely i texty vůči islámu kritické.¹⁴

Před první světovou válkou byly české země součástí rakouské monarchie. Roku 1878 Rakousko okupovalo Bosnu a anektovalo ji v roce 1908. Součástí říše se tedy stala zmiňovaná početná muslimská komunita. Do Čech začali přicházet někteří bosenští muslimové, kteří zde studovali či provozovali různá řemesla, protože Čechy byly nejvyspělejší částí říše. V roce 1912 podepsal císař František Josef I. říšský zákon č.159/1912 o státním uznání islámu.¹⁵

Situace se mění v období rozpadu Rakouska-Uherska, kdy se muslimové začali stěhovat do Čech. Vznik Československé republiky znamenal příchod muslimů z Balkánu nebo ze Sovětského svazu, kteří se tu začali postupně usidlovat.

Ve 30. letech docházelo k pokusům o založení muslimských obcí zejména v Praze, kde byl později přijat i zákon o muslimské obci, podle kterého musela obec užívat státní jazyk a nikoliv arabštinu.¹⁶ Dalším razantním krokem byly Benešovy dekrety, které změnily pozici islámské obce.¹⁷

V meziválečných letech bylo v samostatné Československé republice mnoho vědců, kteří se islámem zabývali. V Československu začal od roku 1929 fungovat pražský Orientální ústav. Jeho otevření bylo především zásluhou Aloise Musila, který je považován

¹³Srov. Youtube. „PŘEDNÁŠKA: prof. Luboš Kropáček-Mýty a fakta o islámu“ [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wilGEayuAhk> [cit. 19.08.2016].

¹⁴Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 333–371.

¹⁵Srov. E-ISLAM. Dostupné z: <http://www.e-islam.cz/> [cit. 19.08.2016].

¹⁶Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 333.

¹⁷Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 185.

za ideového otce tohoto pracoviště. Tento ústav se stal místem setkávání a diskusí profesionálních orientalistů i amatérských milovníků Orientu. Nejplodnějším obdobím české orientalistiky byla poválečná léta. Během existence protektorátu, v důsledku uzavření českých vysokých škol, začalo mnoho mladých lidí navštěvovat kurzy orientálních jazyků v Orientálním ústavu. Mnozí z těchto mladých mužů se po válce rozhodli, že budou v zevrubném poznávání národů Afriky či Asie pokračovat. Od roku 1945 bylo na pražské univerzitě s pomocí Orientálního ústavu zavedeno vědecké studium orientálních jazyků a kultur. Byl založen časopis *Nový Orient*, který vychází dodnes. K největšímu útlumu jeho činnosti došlo v roce 1968 a v době normalizace. Mnoho odborníků bylo propuštěno, zatímco jiní emigrovali.¹⁸

Nicméně obnovení muslimské obce se zdařilo díky Ministerstvu zahraničních věcí a vládě České republiky v roce 1980. Následně byla veřejnost informována českými deníky o nové činnosti muslimské obce. Nejen, že se muslimům podařilo získat prostory vhodné jako modlitebny či knihovny, ale také měli k dispozici hřbitov v Třebíči k muslimskému pohřbívání dle islámských pravidel. Vše měl na starost Muhammed Ali Šilhavý, který usiloval o zřízení muslimské náboženské organizace v Praze, Brně a Ostravě (Muslimské unie, Ligy českých muslimů apod.), což se nakonec také zdařilo.¹⁹

Až samotná Sametová revoluce s sebou přinesla změnu, která vedla k obnově muslimské obce, ač nikterak úspěšně, jelikož hodně členů emigrovalo do jiných zemí.

Na počátku 90. let 20. století došlo k založení muslimské nadace v Praze a Brně a také Svazu muslimských studentů. Počátek 21. století přinesl rozpad muslimské komunity v ČR kvůli osobním sporům, ideologickým rozdílům a selháním.²⁰

Aktuálně jsou zakoupeny nemovitosti na šest mešit v Brně, Teplicích, Karlových Varech, Hradci Králové a dokonce dvě v Praze a existuje zhruba dvacet modliteben. Avšak početní stav není přesně znám. V současné době v České republice působí tři studovaní muslimští duchovní, z nichž jeden je bosenské národnosti, vystudovaný v Jordánsku, druhý z Jemenu a třetí palestinského původu, vyškolený v Saúdské Arábii.²¹

Stopy islámu v Evropě a České republice jsou zajisté tématem, které by si zasloužilo hlubší pozornosti, avšak těžiště této práce spočívá v současnosti. Co se počtu muslimů na našem území týče, tak přesný počet není znám. Zejména v současné situaci. Jsou tu různé

¹⁸Srov. MENDEL, M. OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 429–436.

¹⁹Srov. MENDEL, M. OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 333–371.

²⁰Srov. LHOŤAN, L. *Islám a Islamismus v České republice*, s. 7.

²¹Srov. LHOŤAN, L. *Islám a Islamismus v České republice*, s. 7–8.

odhady, některé zdroje uvádí 50 000 muslimů, jiné zas 15 000 muslimů²². Pozornost na českém území nebyla nikdy v minulosti islámu věnována tolik, jako je tomu v posledních letech. Zmínky o muslimech najdeme v současné době takřka všude.

Postupem času se změnilo chápání muslimů českou veřejností, zejména po událostech na Západě a v islámském světě. Česká veřejnost najednou začala muslimy chápat jako nepřátele a hrozbu. Velkou roli v tomto procesu sehrávají právě média, kterým se věnuje další kapitola.

²²Srov. BŘEŠŤAN, R. „*Muslimové v Česku: soužití i svět sám pro sebe.*“ Hospodářské noviny [online]. Dostupné z: http://ihned.cz/3-21699210-typick%FD+muslim-000000_d-bc [cit. 30.08.2015].

3. Jak média přistupují k zobrazování muslimů

V dnešním světě zažíváme největší uprchlickou krizi od dob druhé světové války.²³ Zájem o téma islám neustále narůstá a stále více se o něm píše. Zejména ve spojení s mešitami, terorismem, džihádem a dalšími negativně vnímanými jevy. Narážíme na něj při sledování televize, četbě novin nebo i v běžných společenských rozhovorech. Média nás tak formují a ovlivňují způsoby našeho myšlení.²⁴ Tato aktuální problematika menšin na sebe upoutává pozornost, což se odráží především v médiích, zvláště na internetu. Virtuální svět internetu může představovat díky své anonymitě ideální prostor k tomu, aby se dotyčný vyjádřil naplno. Jak už to u internetu bývá, postoj je zde otevřenější a vyhrocenější a vzniká dojem, že za ně nikdo nenese odpovědnost.²⁵

V médiích se dnes často setkáváme s tzv. islámskou hrozbou, jelikož jsou muslimové představováni jako odlišní cizinci. Zneklidňující je zejména ona odlišnost, bez dalších možností ji pochopit, která je vnímaná jako něco nebezpečného, jako potenciál hrozby pro západní společnost.²⁶ To je způsobeno nejen tím, že si novináři, reportéři a celkově lidé nemuslimské příslušnosti s tímto tématem nevědí rady, ale také proto, že mají jednostranný pohled a nechtějí ho měnit. Navíc jsou informace velice často a s velkou oblibou vytrhávány z celkového kontextu.

Tendencí bývá příslušníky islámského světa považovat za homogenní a prezentovat je jako nebezpečnou komunitu, často spojovanou s barbarstvím, násilím apod.²⁷ V důsledku těchto existujících stereotypů se o muslimech v médiích píše častěji negativně než pozitivně.²⁸ Tento stereotyp se může za určitých okolností rozvinout až v islamofobii.²⁹

Média by měla důsledně oddělovat fakta od názorů, což se daří spíše u témat známých, jimž novináři rozumějí.³⁰ Poznatky nemuslimů o muslimech by měly vyplývat z osobních znalostí a zkušeností ze života z muslimských zemí. Ty jsou ale celkem omezené. Proto formování představ nemuslimů o islámu mají pod kontrolou média. V běžných médiích se takřka nevyskytují pozitivní zprávy ze světa islámu, ale nikoliv proto, že by nebyly. Dle mého názoru se lidé bojí mluvit o muslimech pozitivně, aby nebyli

²³Srov. MAURER, A. *Příručka pro komunikaci s muslimy*, s. 7.

²⁴Srov. RUSS-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*, s. 26.

²⁵Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 458.

²⁶Srov. Tamtéž, s. 441.

²⁷Srov. SEDLÁČKOVÁ, L. *Islám v médiích*, s. 112.

²⁸Srov. KŘÍŽKOVÁ, M. *Neviditelná menšina. Analýza mediálního obrazu českých muslimů* [online].

Dostupné na: http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/Krizkova_islam_final_1.pdf [cit. 20. 11. 2016].

²⁹Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 437–440.

³⁰Srov. SEDLÁČKOVÁ, L. *Islám v médiích*, s. 15.

nařeni z toho, že podporují „zvěrstva páchaná islámskými extremisty“. Jen zřídka se v médiích setkáme s názory samotných muslimů.³¹

Z médií často vyplývá, že muslimové mají větší sklon k násilí. Vzhledem k tomu, že se reflektují jen tragické události, k nimž v muslimských zemích dochází, není se čemu divit. Na druhou stranu, prohlubující se zájem o tuto tematiku může vést k lepšímu poznání, pochopení a třeba i toleranci. Stejně tak ale může vést k „civilizačním strašákům“, vnímání islámu jako něčeho exotického a vzdáleného.³²

Klíčovým mezníkem, kdy se mediální obraz islámu stal reflektovanějším, byl útok z 11. září 2001, který poznamenal vztah muslimů s nemuslimy. Po americké odvetné akci v Iráku a Afghánistánu se ještě více začalo hovořit o muslimském extremismu či terorismu.

Ve sdělovacích prostředcích se postupně začalo objevovat více informací o islámu a dění s ním spojeném v muslimském světě. Když se v současné době píše o islámu, autoři se málo opírají o historická fakta a realie. Představují islám pod vlivem masmédií, v nichž se často hovoří o událostech, které se dějí v muslimském světě.³³

Kritické a islamofobní výlevy, které často bývají připsány islámskému terorismu, extremismu či islamismu, nejsou spojeny s islámským náboženstvím jako takovým. Problémy, o nichž nás informují média, mají na svědomí islámští extremisté, což jsou lidé, kteří se snaží prosadit islámské hodnoty za pomoci násilí. O samotném islámském náboženství se moc nehovoří.³⁴ Často se zapomíná i na rozmanitost a různorodost muslimů a existenci různých směrů v islámu.

Zjednodušeně řečeno, média rozhodují o tom, kdo, kde, kdy, jak a co bude říkat.³⁵ Dnešní tendence směřují k bulvarizaci médií, tedy procesu, ve kterém se věnuje prostor více zábavě. Jak už bylo částečně zmiňováno, současná média vyhledávají zprávy, které přitáhnou co nejvíce čtenářů – tedy ty, které jsou negativní, šokující, zábavné apod. A zprávy o fanatických muslimech, kteří zabili svou dceru, protože měla nemanželský poměr, do tohoto schématu přesně zapadají. To, že o dnešním světě vypovídají jen pramálo, již nehraje tak důležitou roli.

Média se soustředí na extrémní, násilné projevy a nereferují o jiných, nenásilných aspektech islámu. Vzniká tak nevyvážená reprezentace těchto událostí. Zprávy s negativním obsahem převládají, a tak vzniká dojem, že všichni muslimové jsou teroristé, násilníci,

³¹Srov. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“*, s. 109–110.

³²Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 407.

³³Srov. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“*, s. 167.

³⁴Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 438.

³⁵Srov. SEDLÁČKOVÁ, L. *Islám v médiích*, s. 13.

potlačovatelé ženských práv, netolerantní extremisté, barbaři a nekulturní primitivové, a nikoli spisovatelé, vědci, umělci nebo zkrátka jen nenásilní jedinci.³⁶

3.1. Muslimové v českých médiích

Stěžejními díly, která se zabývají analýzou obrazu islámu v českém prostředí, jsou knihy Lucie Sedláčkové *Islám v médiích* a *Neviditelná menšina* od Marty Křížkové. Obě autorky poskytují analýzu předsudků podle nichž má čtenář omezené možnosti konfrontovat mediální obraz českých muslimů, aniž by s nimi měl zkušenost.

V České republice funguje několik muslimských organizací, které jsou pasivní vůči veřejnému dění. Výjimkou je hlavní muslimská organizace působící v České republice, takzvaná Muslimská unie.³⁷ Účastní se různých diskuzí a aktivně se zapojuje při řešení různých problémů. Je nejdůležitějším komentátorem muslimského prostředí v českých médiích.³⁸ K tomu se zapojuje i informační web s názvem Muslimské listy³⁹, jehož hlavním redaktorem je Muhammad Abbás al-Mutasim. Na tomto webu je uveřejňováno mnoho informací týkajících se aktuální problematiky muslimů a islámu. Jsou zde i informace, které se v českých médiích mnohdy ani neobjeví, nebo pokud se objeví, pak pouze zkráceně.

Cílem mnoha internetových stránek jako jsou Eurabia⁴⁰ nebo Pravda o islámu⁴¹ není budovat nenávist vůči muslimům, naopak upozorňují veřejnost na problémy, které toto náboženství s sebou nese. Mohou nabídnout dostatek informací, na kterých si následně každý člověk může sám utvořit svůj vlastní názor.⁴² Samotní čeští muslimové vyvíjejí publikační činnost, jejímž cílem je rozvoj vzdělání muslimů, ale také možnost hovořit o islámu z pohledu muslima.

K současným hlavním představitelkám mediálního obrazu českých muslimů patří Martina Křížková se svou publikací nazvanou *Neviditelná menšina*, která byla v květnu roku 2006 vypracována pro Multikulturní centrum v Praze. Upozorňuje na to, že masmédia často podávají čtenářům informace o věcech, s nimiž čtenáři nemají vlastní bezprostřední zkušenost. Je tomu tak i v případě informací o islámském světě – čtenáři nemají možnost je porovnat s vlastními zážitky, v důsledku čehož přijímají takový pohled na islám, jaký jim masmédia ukazují. Češi sice projevují o problematiku islámu poměrně velký zájem, ale v

³⁶Srov. SEDLÁČKOVÁ, L. *Islám v médiích*, s. 18–20.

³⁷Muslimská unie je jedinou registrovanou islámskou organizací v České republice.

³⁸Srov. DINGIR. *Muslimská unie*, 1/2006, 9. ročník [online]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz/archiv/Dingir106.pdf> [cit. 20. 11. 2016].

³⁹Srov. MUSLIMSKÉ LISTY. Dostupné z: <http://muslimskelisty.eu/> [cit. 20. 11. 2016].

⁴⁰Srov. EURABIA. Dostupné z: <http://eurabia.parlamentnilisty.cz/> [cit. 20. 11. 2016].

⁴¹Srov. MEDIA O ISLÁMU. Dostupné z: <http://www.mediaoislamu.cz/> [cit. 20. 11. 2016].

⁴²Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 439.

porovnání se zeměmi západní Evropy žije v České republice jen malý počet muslimů. Informace obsažené v médiích, které se týkají dění ve světě, se příliš neprotínají s realitou života v české muslimské komunitě, ale mohou její životní prostor výrazně ovlivňovat. Sama se vzhledem ke své malé velikosti a poklidnému fungování stává předmětem zpráv v médiích jen zcela výjimečně. Autorka shrnuje výsledky analýzy jako střípky informací, které média o muslimech nabízejí.

Jak už jsme výše zmiňovali, média často zveřejňují informace, které jsou nedostatečné, neúplné či lživé.⁴³ I u nás masmédiá ráda překrucují různé informace a šíří lži jen proto, aby se dokázalo, že radikálové či teroristé existují i například v muslimské komunitě v České republice, a tím si zajistila svou sledovanost.⁴⁴ Jako příklad poslouží titulek: „Islámský terorismus ohrožuje i Prahu“, který zveřejnil deník Právo v roce 2005. Tento článek obsahoval mnoho dezinformací a nepotvrzených závěrů, dokonce tak závažných, že Bezpečnostní informační služba vydala písemné prohlášení, že informace, které tento text obsahuje, jsou nepravdivé a nacházejí se „na hranici šíření poplašné zprávy.“⁴⁵

Je nutné podotknout, že i sami muslimové jsou strůjci své negativní prezentace v médiích, kvůli své neznalosti problematiky a nepochopení české kultury. Mezi hlavní problémy patří prezentace obrazu islámu a muslimů, neboť jejich vystupování může být buď nesprávně pochopeno, nebo zneužito za účelem poškození jejich vnímání obyvatelstvem České republiky.⁴⁶

K mediálnímu obrazu v České republice je také důležité dodat, že v Čechách jsou tisíce a možná statisíce občanů velmi islamofobních.⁴⁷ A někteří z nich mají prostor v médiích. Projevy islamofobie se čas od času objevují i v denním tisku a jiných médiích a ve většině případů nejsou ani tak způsobené islamofobií, jako spíše neznalostí muslimské problematiky.⁴⁸

O islámu v České (respektive Československé) republice se psalo již od počátku 70. let, ale tehdy v tisku nebylo patrné protiislámské naladění a pojem islamofobie neexistoval. Lze o něm hovořit až od roku 1993, kdy se islamofobie začala rozvíjet na různých úrovních. Tento protiislámský postoj se v poslední době dále šíří a objevuje se i mezi

⁴³Srov. DINGIR. *Muslimská unie*, 1/2006, 9. ročník [online]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz/archiv/Dingir106.pdf> [cit. 20. 11. 2016].

⁴⁴Srov. Tamtéž.

⁴⁵Srov. BIS. Dostupné z: <http://www.bis.cz/clanekdb9f.html?ArticleID=57> [cit. 20. 11. 2016].

⁴⁶Srov. DINGIR. *Muslimská unie*, 1/2006, 9. ročník [online]. Dostupné z: <http://www.dingir.cz/archiv/Dingir106.pdf> [cit. 20. 11. 2016].

⁴⁷Srov. Tamtéž.

⁴⁸Srov. Tamtéž.

českými novináři, žurnalisty a politiky. Mnoho z nich o islámu v zásadě nic neví, ale pod vlivem západních médií mají zafixovány nesprávné informace. Velmi běžná je například představa, že islámský svět je homogenní útvar, který má v úmyslu zlikvidovat křesťanský svět. Ve skutečnosti obývají muslimské země vyznavači různých variant islámu a v některých státech má muslimské vyznání pouze formální charakter, což znamená, že tito lidé ani nejsou praktikující věřící.⁴⁹

Česká republika se v zásadě nikdy na svém území nesečkala s jakýmikoli teroristickými činy. Strach Čechů z islámského terorismu je tedy podmíněn pouze událostmi v západní Evropě, Americe a islámském světě, které sledují prostřednictvím médií. Islám bývá často obviňován z toho, že přivodil smrt mnoha lidí (což samozřejmě přispívá k šíření islamofobie v České republice), ale v tomto kontextu jako by se zapomínalo na to, že přímo v Evropě začaly obě světové války, které způsobily smrt asi 70 milionů lidí – viz bombardování Drážďan nebo koncentrační tábory v Polsku. Na všech těchto místech zemřelo mnoho nevinných lidí. Od novinářů je zvykem očekávat profesionalitu a objektivitu, ale když píšou články o islámu, často tomuto základnímu pravidlu žurnalistické práce nedostojí.⁵⁰

Podle některých ukazatelů se zdá, že míra islamofobie v České republice je poměrně vysoká. Došlo například k tomu, že byla zamítnuta výstavba několika mešit, protože je neschvalovali místní obyvatelé, kteří se obávali nebezpečí rozvoje terorismu v okolí nově vzniklého muslimského centra. Nedávno také v médiích proběhla kauza Češky, která konvertovala k islámu a začala nosit hidžáb do zaměstnání (dává tedy své náboženské přesvědčení veřejně najevo). A protože pracuje jako učitelka v mateřské škole, objevily se názory, že tímto způsobem prezentuje „muslimský fundamentalismus.“⁵¹ Žena se setkala i s výhrůžnými telefonáty a e-maily. I tento případ ukazuje na fakt, že islamofobie v Česku vzrůstá. Každý uvažující člověk se však potenciálně může sám přesvědčit o tom, jaká je realita, nemusí se spoléhat jen na informace z masmédií. Právě tyto neověřené informace, s nimiž média pracují, značně vyvolávají v člověku strach z možného nárůstu muslimského extremismu v českém prostředí.⁵²

⁴⁹Srov. Tamtéž.

⁵⁰Srov. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*, s. 132–154.

⁵¹Více informací o této kauze je možné získat např. v článku na stránkách České televize:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/220320-konvertovala-k-islam-u-a-cesi-ji-zacali-vyhrozovat> [cit. 22. 11. 2016].

⁵²Srov. SEDLÁČKOVÁ, L. *Islám v médiích*, s. 50.

Ohledně obrazu muslimů a islámu v českých médiích chybí pozitivní informace. Ať už o literatuře, architektuře apod. Dá se říci, že informace o islámu, které by ho ukazovaly v pozitivním světle, postrádáme.⁵³

Měli bychom si uvědomit, že pokud se nenaučíme žít společně, pokud si to neosvojíme a pokud to nedokážeme, neminou nás v 21. století katastrofy ať už v podobě civilizačních válek nebo globální balkanizace.⁵⁴

⁵³Srov. Tamtéž, s. 50.

⁵⁴Srov. KŘIKAVOVÁ, A., MENDEL, M., MÜLLER, Z., DUDÁK, V. *Islám – ideál a skutečnost*, s. 298.

4. Teoretická východiska analýzy medializace islámu

K pochopení příčin, které vedou k negativnímu smýšlení o muslimech u některých jedinců i u některých médií, je potřeba se z filozofického hlediska hlouběji podívat na skutečnou podstatu násilí, kterou definuje René Girard. Dále je třeba zaměřit se i na otázku viny a kolektivní viny, kterou definuje Karl Jaspers. Ačkoli je jeho dílo vztaženo na Němce, budeme vycházet z podobného principu uchopení kolektivní viny. Myšlenky obsažené v obou dílech nám pomohou pochopit také to, proč neustále dochází ke sporům týkajícím se muslimů a k tak výrazné neochotě porozumět a následně přijmout jiné kultury.

4.1. Girardova teorie kultury

Jak René Girard píše, lidé sledují svět kolem sebe, vnímají jeho skutečnosti a snaží se mu porozumět. Člověk skutečnosti, ať už vědomě nebo nevědomě, uspořádává. Používá jakýsi teoretický kódovací klíč, jenž mu pomáhá vidět fakta, a utváří způsob, jakým je vnímá.⁵⁵ Lidé, kteří se stali oběťmi utrpení, například teroristických útoků, by mohli, ačkoliv se to může jevit jako nemožné, v sobě probudit touhu podílet se sami na novém násilí a utrpení dalších lidí.⁵⁶

K porozumění násilí, které je bezesporu rozšířeným sjednocujícím kulturním prvkem společností a komunit, je třeba odhalit nevědomé mechanismy, které tyto kultury utvářejí. Žádný člověk žijící ve společnosti nejedná jen sám za sebe, ale jeho myšlení a činy jsou zásadně ovlivněny sociálním a kulturním prostředím, ve kterém žije a ze kterého se rodí jeho myšlení a jednání. To platí ve všech sférách lidského jednání.⁵⁷

Stěžejní je pro nás proto mímetská teorie kultury, kterou Girard prezentuje jako snahu o vysvětlení kulturního násilí od samých počátků kultury. „*Girard chápe kulturu jako sled do sebe zapadajících a generativně závislých skutečností, jejichž hybnou silou je mimetismus, nápodoba.*“⁵⁸ Člověk, který se snaží získat pozornost jiného člověka, kterého obdivuje a po jehož obdivu touží, má tendenci tento svůj vzor napodobovat.⁵⁹ Toužící člověk soupeří o předmět své touhy se vzorem (rivalem), po jehož předmětu touží. Tím by se mohl rozvinout konflikt, který může postupně eskalovat a nakonec vyústit v otevřený násilný konflikt, neboť s narůstající rivalitou se pozornost rivalů obrací na sebe navzájem a

⁵⁵Srov. BURDA, F. *O násilí v kultuře: girardovské reflexe*, s. 8.

⁵⁶Srov. Tamtéž, s. 8.

⁵⁷Srov. Tamtéž, s. 9.

⁵⁸Cit. Tamtéž, s. 12.

⁵⁹Srov. Tamtéž, s. 12.

původní předmět touhy přestává být středem zájmu a cílem se stává poražení protivníka.⁶⁰ To znamená, že nápodobou chování a jednání se stane to, že subjekt a vzor se začnou samy sobě podobat tak, až je tato podobnost začne obtěžovat.⁶¹

Začnou mít potřebu se od sebe odlišovat a vymezovat se jeden vůči druhému. Tím začíná vznikat napětí a jejich potencionální soupeření „kdo z koho“ se nazývá mímétickou rivalitou.⁶² Pro zvládání těchto jednotlivých konfliktů se ve společnosti postupně vytvořil mechanismus, kterým se přesměřuje toto vzniklé násilí na nějaký konkrétní objekt nebo vybraného konkrétního jedince či skupinu lidí, na které je převedena veškerá odpovědnost za konfliktní situaci nebo krizi ve společnosti. Tento mechanismus René Girard nazval mechanismem obětního beránka. Pokud je obětní beránek obviněn za příčinu vzniklé krize, tak jeho potrestáním neboli rituálním usmrcením by mohla být krize vyřešena.⁶³ Ovšem lidé musí být přesvědčeni o vině oběti. Výběr obětního beránka záleží na příslušnosti k okraji sociálního prostředí a dále na jeho zranitelnosti. Proto jsou vhodnými adepty cizinci, nemocní, handicapovaní – zkrátka obecným znakem je odlišnost od majority.

V současné době se tematika obětí, ať už to jsou oběti válek, katastrof, šikany, rasové, etnické či náboženské nenávisti, dostává stále více do středu zájmu. Aby bylo možné ve společnosti nastolit nějaké funkční vztahy, je potřeba podle Girarda uzavřít silné smlouvy, které stírají rozdíly v odlišnosti. Dnes otevřenému násilí brání instituce, které mají nad vyhrocenými konflikty kontrolu.⁶⁴

Girardovy stereotypy perzekučního označování byly a mohou být dodržovány v plném pojetí. Jako obětní beránek by mohl posloužit muslim, který v očích majority může za všechno spáchané zlo, ať už „válečné“ nebo to, které si lidé mezi sebou napáchali sami. Muslimové by mohli být bez dalšího prokazování viny obětováni, jelikož je majoritní společnost může vnímat jako totálně odlišné od ostatních.

Girard říká, že pokud se objeví nějaká krize v evropské společnosti, tak tu existuje symbolický sled. Ve stejné oblasti, kde se například objevily procesy s malomocnými, tak se objevily i pogromy na Židech nebo procesy s čarodějnicemi. A všechny tyto krize směřují k vypuzení nějakých marginálních skupin.⁶⁵

⁶⁰Srov. BURDA, F. *O násilí v kultuře: girardovské reflexe*, s. 13.

⁶¹Srov. Tamtéž, s. 24.

⁶²Srov. Tamtéž, s. 24.

⁶³Srov. Tamtéž, s. 13.

⁶⁴Srov. Tamtéž, s. 18.

⁶⁵Srov. Tamtéž, s. 56.

Co když dnes zažíváme také krizi, která by vedla k vypuzení muslimů? Je možné, aby došlo k zastíněné genocidě muslimů, stejně jak to bylo v minulosti u Židů? Na tyto otázky dále zkusíme odpovědět.

Podle Girarda má na zastíněné genocidě podíl premoderní antisemitismus, který již v minulosti vytvořil například „pojmového Žida“. Jednalo se o člověka, který měl odlišnou víru než obyvatelé evropských národů. Obyvatelé ho vnímali jako něco odpudivého a stavěli ho na okraj společnosti. Toto vědomí bohužel hrálo důležitou roli i u těch, kteří s Židy neměli žádnou přímou zkušenost.⁶⁶ Tento stejný princip bychom mohli aplikovat i na muslimy. Muslimové by se tak mohli dostat do minoritní pozice, která by nespadala pod mezinárodněprávní ochranu a mohli by být vylučováni z celého lidského společenství a dostat se tak na okraj společnosti. Ve své podstatě muslimové zůstávají uprostřed kulturně vyspělé civilizace úplně sami a jediné, co mají, je jejich víra a mešita.

Hannah Arendtová se domnívá, že k těmto situacím dochází díky pasivnímu přihlížení celého národa.⁶⁷ A jak smýšlí nad muslimy většina společnosti dnes, bez ohledu na výjimky, kteří se nad touto problematikou pozastaví? Pasivně pohlíží na každého muslima stejně – jako na teroristu, který páchá zlo. U každého člověka pocit ohrožení a nebezpečí vyvolává atmosféru paniky, která se projevuje sklonem označovat odlišné jedince a skupiny za odchýlné od normálních sociálních norem a normálních způsobů uvažování.⁶⁸

Člověk by tak mohl chápat všechny muslimy stejně – jako viníka, který je zodpovědný za veškeré činy spáchané teroristy, na něž je poté přenesena skupinová agrese. Viník neboli oběť je vždy odlišný, jiný. Tento stereotyp se stále více zakořeňuje. Na viníka jsou posléze postupně uvaleny kolektivní i individuální viny. Viník je stále více vinen a je ztotožňován se samotným zlem, neboť všichni muslimové patří přece k teroristům a všichni muslimové jsou kolektivně a bez rozdílu vinni už jen tím, že jsou muslimové. A toto uplatnění kolektivní viny je další z nesprávně pochopených aspektů viny, které vedou k nespravedlivému obviňování nevinných muslimů.

Stále více dochází k napodobování těchto stereotypů a reálně hrozí, že všichni budou uvrženi do konfliktu války. „Podle Girarda na základě identifikace ne-lidských

⁶⁶Srov. Tamtéž, s. 64.

⁶⁷Srov. Tamtéž, s. 75.

⁶⁸Srov. Tamtéž, s. 108.

znaků dojde k přeskupení agresorů a k přesměrování násilí proti malé skupince nebo proti nějakému jedinci“.⁶⁹

V současnosti mají manipulátoři k dispozici dostatečně manipulovatelnou masu – lidi, kteří jsou ochotni věřit v obětního beránka. Stačí málo, aby se spustil mechanismus hledání oběti, nositele ne-lidských znaků. Lidé věří, že označená oběť je za vzniklou situaci zodpovědná.⁷⁰ Tudiž někteří jsou přesvědčeni, že muslimové jakožto příslušníci západního světa jsou spoluvinni za následky činů, které vznikly.

Jsou spoluvinni za vznik teroristických útoků, za páchaní neuvěřitelného zvěrstva; mučí, znásilňují a vraždí bezbranné ženy a děti, fotografie pak dávají na internet, podobně jako záznamy dalších ukrutností, kterých se dopouštějí. Na světě žije přibližně miliarda a půl muslimů, což znamená, že přibližně každý čtvrtý až každý pátý člověk je muslim; kolik z nich se výše uvedených zvěrstev dopouští nebo je schvaluje? Faktem je, že to nikdo neví, protože neexistuje způsob, jak to zjistit. Nikdo na světě nemůže mít osobní zkušenost s miliardou a půl lidí, ani žádná statistika v tomto případě nedává smysl. Téma ale vyvolává silné negativní emoce. Někdo je schopen se uklidnit a na problematiku se podívat alespoň částečně racionálně, ale někteří lidé potřebují vztek nějak ventilovat. A co je nejsnazší způsob? Zkratkovité myšlení, generalizace, „my-oni“ logika a aplikace kolektivní viny. Nenávisť k muslimům. Ke všem. Kdo čte Korán, kdo věří v Alláha, kdo má jinou barvu pleti a jmenuje se Mohamed, ten za to může, to všechno jsou viníci. Tato odpovědnost je nesporná a v tomto smyslu také kolektivní.

4.2. Kolektivní vina

Ale podle Karla Jasperse má kolektivnost také svoje omezení, protože není možné obviňovat stejným způsobem. Každý jednotlivý muslim nemůže být vinen za každý spáchaný zločin teroristou. Nelze postihovat celý národ za jednotlivé zločiny. Za ty může být potrestán pouze jednatel, ať už je prováděl sám nebo v kolektivu se spolupachateli. Mezi muslimy jsou přeci i tací, kteří nesouhlasí se zvěrstvy, která páchají teroristé. Každý sám si musí odpovědět, do jaké míry trpí touto realitou, do jaké míry poslouchá a činí ze strachu. Je mnoho takových otázek a na žádnou z nich nelze odpovědět kolektivně. Tyto otázky si musí ve svém svědomí zodpovědět každý sám.⁷¹

⁶⁹Cit. Tamtéž, s. 25.

⁷⁰Srov. Tamtéž, s. 25.

⁷¹Srov. JASPERS, K. *Otázka viny: příspěvek k německé otázce*, s. 37.

To, že příslušníci nějakého národa nebo skupiny mají společné typologické charakteristiky, automaticky neznamená, že bychom prostřednictvím těchto typických znaků mohli poznat každého jednotlivce. Tento mylný předpoklad v posuzování lidí vede ke způsobu myšlení, které vyvolává vzájemné nenávisti celých národů a lidských skupin.⁷²

Nicméně bychom neměli vynechat aktuální otázku složitého vztahu mezi českou majoritou a muslimskou menšinou. Téměř každý člověk se domnívá, že tomuto problému rozumí.⁷³ Dochází tak k negativním zkušenostem, ke kterým často přispívají i média. Následně se spustí perzekuční mechanismy a mechanismus obětního beránka.⁷⁴ V tomto případě se jedná o hranici mezi dvěma kulturami a o „okraj společnosti.“⁷⁵ Ve chvíli, kdy je taková hranice postavena, stává se základem pro diskriminaci. Stereotypy vytvářejí předsudky, které se týkají představ a postojů. Diskriminace tak vstupuje na pole chování a jednání.⁷⁶ Na okrajovou skupinu – v našem případě na skupinu muslimů – je nahlíženo jako na neochotnou, neschopnou se integrovat, což vyvolává potřebu hledat nějaké řešení.⁷⁷

Pro demokratickou společnost je vztah k odlišnosti velkým kamenem úrazu. „*Je to přece divné, když se někdo dívá na svět z jiné než z „naší“ etnocentrické perspektivy.*“⁷⁸ V případě muslimů k takovému tvrzení dochází k nevědomému šíření negativních informací prostřednictvím médií, neboť mediální obraz muslima je „*stereotypizovaný do podoby kulturního cizince, se kterým jsou problémy.*“⁷⁹ Do jisté míry můžeme říct, že v médiích jsou muslimové prezentováni v nepříznivém světle a získávají tak nálepkou teroristy. Média vyhledávají zabarvené, negativní informace, které jsou výsledkem negativního obrazu muslimské menšiny, a ten se týká především kriminality.⁸⁰ A toto „*kolektivní medializované pohoršení vykazuje dokonalé prvky vyhledávání obětního beránka.*“⁸¹

Přestože je kolektivní vina uplatňována především ve válce, tak může být uplatňována i u kolektivů, které se skládají z menších celků. V minulosti byl princip kolektivní viny uplatňován v daleko větší míře než v současnosti. To však neznamená, že v dnešní době zcela vymizel. Stále se objevují pokusy obvinít skupinu obyvatel za jejich špatné činy. Například: všichni muslimové jsou zodpovědní za teroristické útoky.

⁷²Srov. Tamtéž. s. 38.

⁷³Srov. Tamtéž, s. 85.

⁷⁴Srov. Tamtéž, s. 85.

⁷⁵Srov. Tamtéž, s. 86.

⁷⁶Srov. Tamtéž, s. 104.

⁷⁷Srov. Tamtéž, s. 88.

⁷⁸Cit. Tamtéž, s. 89.

⁷⁹Cit. Tamtéž, s. 91.

⁸⁰Srov. Tamtéž, s. 100.

⁸¹Cit. Tamtéž, s. 25.

Dílo *Otázka viny* od Karla Jasperse a jeho teoretická východiska týkající se viny jsou prakticky vztažená na německou otázku, ale mohou být univerzálně použita na jakékoli selhání člověka, zejména v mezních situacích. Lze v nich najít poučení a vysvětlení pro budoucí situaci, kterou jsme si jako národ v plné míře ještě nepřiznali a neuvědomili si ji, tudíž jsme ani nenalezli cestu, jak se posunout dál. Jistě u nás existují skupiny lidí, které mají v této otázce jasněji nebo dokonce jednoznačně jasno, ale jako národ jsme ji ještě zřejmě nepochopili. Určitě ale existuje šance a možnost této situaci porozumět.

5. Charakteristika iniciativy „Islám v ČR nechceme“

Cílem této kapitoly je otevřít čtenáři nový pohled na realitu, kterou ovlivňují v tomto procesu masmédiá. Konkrétně facebooková stránka a webová stránka iniciativy Islám v ČR nechceme. Je zjevné, že sdělovací prostředky jsou záměrně cíleny na úspěch u publika, který je z velké části podmíněn získáním pozornosti potencionálních diváků a čtenářů. Jádrem práce jako sdělovacího prostředku se stala zmiňovaná iniciativa „*Islám v České republice nechceme*“. Později je tato iniciativa představována jako „*Blok proti islamizaci*“. A v současné době jako „*Iniciativa Martina Konvičky*“.

Tato práce byla zadána v době, kdy výše zmiňovaná iniciativa byla aktuálním mediálním fenoménem. Přestože se vytvářel prostor pro různá témata, komentáře a dialogy v důsledku působení iniciativy a jejích stereotypů, ať už prostřednictvím webových stránek nebo těch facebookových, postrádá se potřebná literatura. Jelikož mnoho publikací na tento nově vzniklý fenomén není k dispozici, odkazujeme se v této části práce především na jednu publikaci, která se daným fenoménem zabývá a která nám poslouží k potřebnému výkladu. Hlavním literárním pramenem, který prostupuje celou strukturou poslední a stěžejní části práce je publikace autora Jakuba Havlíčka z olomoucké Filozofické fakulty a nese název „*Kritika islámu na českém internetu – možnosti interpretace: Případ facebookové stránky Islám v České republice nechceme*.“ Použité myšlenky se poté pokusíme opřít o rozhovor s panem docentem Martinem Konvičkou, a rozhovor analyzujeme.

5.1. Vznik a vývoj iniciativy IVČRN

Jak už bylo nastíněno v první kapitole – strach, odpor a nenávisť vůči muslimům může mít hned několik důvodů. A to zejména nedostatek poskytnutých informací a osobních zkušeností. Ovšem existuje ještě jeden důvod, a to snaha záměrně šířit dezinformace o islámu a muslimech. Jednou z organizací, jež tyto dezinformace záměrně šíří, je kampaň „*Islám v České republice nechceme*“, dále jen IVČRN, která je organizovaná, účinná a velmi vlivná. Kritizuje islám a jeho praktiky a také usiluje o zastavení šíření islámu na území České republiky. Stává se největší platformou na českém internetu, která dává všem lidem svobodný prostor k vyjádření.⁸² Je také obviňována z šíření xenofobie a extremismu. Představitelé iniciativy však tato tvrzení o šíření nenávisti popírají a tvrdí, že bojují pouze za svobodu slova a odmítají přijímat islámské náboženství

⁸²Srov. IVČRN. *O nás* [online]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/o-nas/> [cit. 19.08.2016].

v Evropě.⁸³ Dalším z jejich komunikačních kanálů, který taktéž spravují, jsou webové stránky www.ivcrn.cz, na kterých se zveřejňují zprávy související s islámem, o kterých česká média tak úplně neinformují. Kromě webových stránek mají svůj profil na sociální síti Facebook. Mimo jiné se v poslední době aktivně angažují proti imigraci muslimů a pořádají různé demonstrace proti islámu.

Kořeny iniciativy „*Islám v České republice nechceme*“ vznikly v červenci roku 2009. Soustředí se na shlukování skupin lidí různých profesí a různého věku diskutujících na sociální síti Facebook.⁸⁴ V té době měla skupina jen několik stovek uživatelů. Ovšem s postupem času se popularita organizace „*Islám v ČR nechceme*“ zvyšovala, zejména na sociálních sítích, a s ní stoupal i počet dalších příznivců, kteří se ke skupině připojovali. Zakladatelé či konkrétní jména hlavních administrátorů iniciativy IVČRN se na sociální stránce Facebook dohledat nedají. Není o nich zmínka ani na jejich webových stránkách nebo jiných komunikačních kanálech. Avšak jisté je, že k platformě se hlásil a připojoval budějovický etnomolog a biolog, docent Martin Konvička, který působí na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Martin Konvička se stal nejznámější ikonou tohoto protiislámského hnutí v České republice. Dnes je tiskovým mluvčím Artur Fišer.⁸⁵

V červnu 2014 diskuzní facebooková stránka vstoupila do širšího českého povědomí veřejnosti, protože byla z nejasného důvodu odstraněna. Příspěvky, které diskuzní stránka obsahovala, byly ze strany dalších uživatelů Facebooku opakovaně nahlašovány z důvodu porušování pravidel sociální sítě. To trvalo mezi dvacátým až sedmadvacátým červnem roku 2014.⁸⁶ Administrátoři stránky IVČRN je považovali za nezávadné, a tak je i dlouhou dobu označovali. Po sedmadvacátém červnu byla stránka opět zprovozněna a s ní i její obsah v původní podobě. Následující měsíc tedy byla stránka znovu aktivní a měla téměř 70 tisíc uživatelů.⁸⁷

Proběhlo mnoho spekulací, že stránka byla obnovena za podivných okolností. Jednou z konspiračních teorií, které mohly vést k zákazu a poté k znovuoobnovení stránky,

⁸³Srov. EUROZPRÁVY. *Islám v ČR nechceme je pryč. Tady jsou ostré reakce* [online]. Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/spolecnost/142267-islam-v-cr-nehceme-je-pryc-tady-jsou-ostre-reakce/> [cit. 10.01.2017].

⁸⁴Srov. IVČRN. *O nás* [online]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/o-nas/> [cit. 19.01.2017].

⁸⁵Srov. KATEDRA ZOOLOGIE. Dostupné z: <http://zoo.prf.jcu.cz/index.php/lide/225-konvicka-martin-doc-mgr-phd.html> [19.01.2017].

⁸⁶Srov. HAVLÍČEK, J. *Kritika islámu na českém internetu – možnosti interpretace: Případ facebookové stránky Islám v České republice nechceme*. Lidé města [online]. Dostupné z: http://lidemesta.cz/assets/media/files/17_2015_3/Havlicek.pdf [2017-01-10].

⁸⁷Srov. Tamtéž.

bylo to, že stránka „*Islám v České republice nechceme*“ byla nahlášena samotnými administrátory, kteří ji odstranili či ji nechali odstranit z jednoho prostého důvodu. Chtěli na sebe upoutat větší pozornost a získat si tak další potencionální příznivce.⁸⁸

Ať už byly důvody odstranění stránky „*Islám v České republice nechceme*“ z Facebooku jakékoli, zrušení stránky vyvolalo na českém internetu značný ohlas a zájem. Událostí se zabývaly a komentovaly ji i významné české zpravodajské servery, jako jsou například lidovky.cz nebo internetová platforma týdeníku Respekt.⁸⁹

Iniciativa komunikuje především přes sociální síť Facebook a denně administrátoři stránky přidávají několik příspěvků, které se týkají muslimů. Hlavním z administrátorů, který spravoval tuto stránku, byl tedy již zmiňovaný pan docent Konvička.

Příznivci IVČRN lpí na přesvědčení, že svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého. Jsou přesvědčeni, že tolerance a svoboda pro islám znamená konec pro svobodu a toleranci jako takovou, protože islám ve svých textech nectí práva lidí a omezuje ženy i nemuslimy.⁹⁰ Jejich motto zní: „*Máme rádi rozmanitost, proto odmítáme islám.*“ Podle ministerstva vnitra tato organizace vznikla z původní extremistické skupiny „*Czech Defence League*“ založené v roce 2011 spolu s Jakubem Chromým a Jaroslavem Formánkem, která později zanikla.⁹¹ Martin Konvička prohlásil, že propojení těchto dvou skupin mířených proti islámu značně rozšířilo aktivity českých protiislámských hnutí. Stejně jako představitelé IVČRN tak i Czech Defence League měli stejný zájem – vymezování se proti islámu.⁹² Czech Defence League posunulo *Islám v ČR nechceme* na vyšší úroveň, protože po utlumení sdružení Czech Defence League se do popředí dostala iniciativa IVČRN, která navazuje na dosavadní činnosti CzDL. Zatímco zaniklé sdružení výhradně působilo ve virtuálním prostředí, tak iniciativa sahá už mimo virtualitu a rozšiřuje své pole působnosti do veřejného prostoru pořádáním různých demonstrací, kampaní nebo pořádá veřejné přednášky v čele s Martinem Konvičkou. IVČRN mediálně expanduje do povědomí české veřejnosti a nelze opomenout ani na atentát na redakci francouzského časopisu *Charlie Hebdo* v lednu 2016, který provedli muslimští muži, i nastávající migrační krizi, v rámci, které do Evropy přicházejí i lidé vyznávající islám. Iniciativa tak poutá pozornost médií. Mezi její plány patřilo založit i politickou stranu, avšak s tím se

⁸⁸Srov. Tamtéž.

⁸⁹Srov. Tamtéž.

⁹⁰Srov. IVČRN. *O nás* [online]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/o-nas/> [cit. 19.01.2017].

⁹¹Srov. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Extremismus: Souhrnná situační zpráva 4. čtvrtletí roku 2015* [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/souhrnna-situacni-zprava-za-4-ctvrtleti-roku-2015.aspx> [cit. 19.01.2017].

⁹²Srov. CzDL. *O nás* [online]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20121020015907/http://www.czdl.cz/o-nas/> [cit. 19.01.2017].

neztotožňovali někteří představitelé iniciativy. Proto IVČRN zůstává v původní podobě – názorovou a internetovou platformou.⁹³ Nesoulad mezi představiteli vyústil až v založení spolku s názvem Blok proti islamizaci Martinem Konvičkou, který měl být nadstavbou IVČRN. Obě hnutí spolu spolupracují a jsou vzájemně ideově propojena.⁹⁴

V listopadu 2015 byl pan docent Martin Konvička obviněn z šíření nenávisti. Samozřejmě s ním sympatizovala iniciativa IVČRN, s níž se později pan Konvička v dobrém rozchází, protože nenaplnila jeho očekávání. „*A tak bych zde rád s plnou vážností prohlásil: Ušel jsem s IVČRN dlouhý kus cesty, ale je pro mě uzavřenou kapitolou, nostalgickou vzpomínkou na časy svobody bez odpovědnosti. Ti, kdo chtějí opravdu máknout, nechť vstoupí do Bloku proti islámu*“⁹⁵ (...) „*Doufal jsem, že se z IVČRN stane „naše“ médium, naše propagační a rekrutovací složka. Ani to nedopadlo úplně podle mých představ – možná jste si mnozí sami všimli, že ta stránka je v posledních měsících spíš elitářská, než živá a aktivistická*“.⁹⁶ V lednu 2016 se historie opakuje a Facebook znovu zablokoval hlavní stránku IVČRN, která v té době měla cca 160 000 příznivců. Což přišlo vhod Bloku proti islámu, jelikož zájem o jeho členství výrazně stoupl.⁹⁷ Nicméně iniciativa spolupracuje i nadále s Blokem proti islamizaci, který usiluje, jak už je patrné z názvu, proti islamizaci naší vlasti a celé Evropy.⁹⁸

5.2. Struktura diskuzní stránky IVČRN

Pokud se důkladněji zaměříme na strukturu informací šířené facebookovou stránkou IVČRN, tak si můžeme povšimnout, že ji lze rozdělit do čtyř kategorií.

V první kategorii můžeme nalézt praktiky muslimů a informace o aktivitách proti muslimům. Můžeme zde najít i pochvalné komentáře, kde se objevuje souhlas s aktivitami na hranici i za hranicí zákona. Každý člověk má jistě právo na svobodné vyjádření nesouhlasu, ať už prostřednictvím organizací, různých kampaní, demonstrací nebo jiné

⁹³Srov. KONVIČKA, M. *Zahajovací řeč II. sněmu Bloku proti islámu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/487685/zahajovací-rec-ii-snemu-blokuproti-islam.html>. [cit. 26.01.2017].

⁹⁴Srov. KONVIČKA, M. *Ivčrn na rozcestí? Ani náhodou!* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/463001/ivcrn-na-rozcesti-ani-nahodou.html> [cit. 26.01.2017].

⁹⁵Srov. KONVIČKA, M. *Zahajovací řeč II. sněmu Bloku proti islámu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/487685/zahajovací-rec-ii-snemu-blokuproti-islam.html> [cit. 26.01.2017].

⁹⁶Srov. Tamtéž.

⁹⁷Srov. BPI. *Blok proti islámu zažívá raketový nárůst zájmu o členství*. In: BPI [online]. Dostupné z: <http://www.blokprotiislam.cz/blok-proti-islam-zaziva-raketovy-narust-zajmu-oclenstvi> [cit. 28.01.2017].

⁹⁸Srov. BPI. *O co usilujeme*. In: BPI [online]. Dostupné z: <http://blokprotiislamizaci.cz/o-bloku-proti-islamizaci/o-co-usilujeme/> [cit. 28.01.2017].

formy protestu v rámci zákona. Ovšem lídři iniciativy Islám v ČR nechceme podnikají aktivity, které už za hranicí zákona jsou. Dalo by se hovořit o kybernetické válce.⁹⁹

Pod zprávami týkajícími se muslimů se často objevují komentáře od lidí sympatizujících s touto iniciativou. Nejen, že volají po tvrdším postupu, ale jejich slovník se vymyká zákonu o hanobení skupiny lidí.¹⁰⁰ Zajímavé je, že administrátoři IVČRN nedělají vůbec nic, aby těmto nenávisným a mnohdy i xenofobním příspěvkům zamezili. Jako příklad nám může posloužit obrázek, který ukazuje zprávu diskuzní stránky o polití místa, kde se muslimové měli modlit, prasečí močůvkou. Samozřejmě nelze tvrdit, že za tím stojí samotná iniciativa, ale komentáře od IVČRN tomu v mnohém nasvědčují. K podobným akcím dochází i formou polévání mešit prasečí krví.¹⁰¹

V druhé kategorii je diskuzní stránka zaplněna nepravdivými a překroucenými informacemi, spojenými s muslimy. Příkladem může posloužit text, který zveřejnila iniciativa IVČRN: „*Západní Evropa se probouzí ze svého snu. Za přítomnosti holandské královny vystoupí před koncertem dirigent (muslim) a místo dirigování začne publiku rozprávět o krásách islámu. Načež nastane nevídaná věc. Hudebníci si na protest sbalí svoje fídlátka a odejdou ze sálu. Nakonec to dojde tak daleko, že dirigentovi vezmou mikrofon z ruky. Bravo!!!*“¹⁰²

Avšak pokud bychom pátrali po pravdě, přišli bychom na to, že ve skutečnosti se jednalo o člověka muslimské víry z publika, který vystoupil na pódium a vzal si mikrofon. Nejednalo se o muslimského dirigenta, ale tento člověk byl znám rušením veřejných akcí. Hudebníci neodešli na protest, ale na pokyn bezpečnosti.¹⁰³ Dále můžeme zmínit kauzu zrušeného vánočního stromu v Bruselu, který ve skutečnosti nebyl vůbec zrušený, ani kvůli muslimům, ale byl postavený v jiném stylu a sloužil jako vyhlídka. Mezi další dezinformace vydané iniciativou je svatba v Palestině, která byla uvedena IVČRN jako svatba pedofilů, poněvadž v Palestině se sice opravdu konala hromadná svatba, ale vyfotografovaná děvčátka nebyly nevěsty, ale družičky.¹⁰⁴ Takových dezinformací je

⁹⁹Srov. SHANAÁH, Š. „*Jak se šíří nenávisť: Případ Islám v ČR nechceme*“. Respekt 2015 [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme> [cit. 19.02.2017].

¹⁰⁰Srov. Tamtéž.

¹⁰¹Srov. Tamtéž.

¹⁰²Cit. IVČRN. *Islám v ČR nechceme* [online]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/islamvcrnehceme> [cit. 29.01.2017].

¹⁰³Srov. SHANAÁH, Š. „*Jak se šíří nenávisť: Případ Islám v ČR nechceme*“. Respekt 2015 [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme> [cit. 19.02.2017].

¹⁰⁴Srov. Tamtéž.

nespočet. Nejen, že tyto informace přebírá IVČRN z médií, jak uzná za vhodné, ale přebírá je mnohdy podle svého.

Pokud člověk uvažuje racionálně, není tak těžké ověřit si skutečnou pravdivost těchto zpráv. A ne nacházet důvody, proč ještě více nenávidět muslimy. Naopak je velmi důležité si nezávisle na někom jiném, v tomto případě na masmédiích, utvořit svůj vlastní pohled na věc.

IVČRN s Martinem Konvičkou se často ohání slovem „*tagiyye*“, pokud dochází argumenty. Podle pana docenta Konvičky je obvinění z *tagiyye* „*teologický koncept, jenž umožňuje muslimům lhát ve prospěch šíření islámu a že lež je integrální součástí každého muslima.*“¹⁰⁵ Ve skutečnosti tento pojem znamená v šíitském islámu muslimské oprávnění zalhat/zatajit svou víru v případě, že muslimům hrozí perzekuce nebo smrt.¹⁰⁶ To znamená, že pokud muslimovi hrozí smrt a je jasné, že kladná odpověď na otázku, zdali je muslim, bude mít špatné následky, může muslim zalhat a říci, že není muslim.¹⁰⁷

V třetí kategorii se nachází pravdivé informace o událostech, které jsou spojeny s muslimy – převážně kriminální nebo nemorální události. Ačkoli jsou tyto příklady často pravdivé, nemůžeme označit každého muslima nálepkou teroristy nebo vraha. Ve většině muslimských zemí je obrovská krize v sociální nerovnosti, nedemokratických systémech vládnutí a jsou i další faktory napomáhající kriminalitě. Pokud budeme mluvit o radikálních jedincích, tak ti většinou zaostávají s nízkou znalostí islámu, jenž je jim předáván šikovnými manipulátory, kteří využívají jejich neznalosti.¹⁰⁸

Představme si, že by někdo z jiné země založil facebookovou stránku či skupinu, která by se zabývala Čechy, a začal tuto stránku plnit zprávami o vraždách, krádežích, znásilňování nebo týrání dětí a zvířat u nás. Proto je nutné se zamyslet nad tím, že by výběr negativních případů vrhal špatné světlo i na jiné, kterékoli další komunity ve světě. Někteří individuální jedinci samozřejmě vědí, že tyto případy nerepresentují celou společnost, ale dokážou si to uvědomit i ostatní jedinci?

Na druhou stranu je pravdou, že nejen muslimové, ale i další země se mohou chovat nepřijatelně – ať už v oblasti rodinného nebo trestního práva v Pákistánu, Afghánistánu a jiné. Zde je nutné si položit otázku, do jaké míry se situace v těchto případech odráží v náboženské etice. Do jaké míry jsou rozdílné přístupy a vývoj místní situace uvnitř těchto zemí. „*Proč mají muslimové v Indii stejně pozitivní přístup k základním pilířům demokracie*

¹⁰⁵Srov. Tamtéž.

¹⁰⁶Srov. Tamtéž.

¹⁰⁷Srov. Tamtéž.

¹⁰⁸Srov. Tamtéž.

(i k ženským právům) jako hinduisté, zatímco v sousedním Pákistánu jsou muslimové zřetelně negativnější vůči demokracii? Nemá to náhodou více společného s historickou zkušeností a společensko-politickou situací než s náboženstvím? Proč v Saúdské Arábii klesá religiozita? Nemá to něco společného s propletením náboženství a politiky a monopolizací náboženství ultra-konzervativními duchovními? Jsou „skuteční“ muslimové ultra-konzervativci, nebo ti, kteří ultra-konzervatismus nepřijímají?¹⁰⁹ Na tyto otázky se pokusíme zodpovědět v následujícím odstavci, který se věnuje poslední kategorii diskuzní stránky IVČRN.

Čtvrtá a zároveň poslední kategorie obsahuje teologické poznatky a argumenty zabývající se podstatou islámu jako takového. Je jednoduché často označovat islám za náboženství zla. Setkáváme se s případy, kdy je z Koránu předcítáno a vytahováno mnoho „zlých“ veršů, které jsou obsažené ve svaté knize muslimů. Zejména výtahy pasáží z životopisů proroka Mohameda jsou často zmiňovány samotnými IVČRN jako důkaz, že islám je pouhým náboženstvím útisku, násilí a zla.¹¹⁰ Argumenty se týkají mnoha témat od zahalování žen, bití, zacházení s nevěřícími až po džihád nebo kamenování.¹¹¹ Ovšem realita se nachází trochu někde jinde a je mnohem složitější.

Záměrné vybírání částí Koránu bez jakékoli znalosti potřebné ke správné interpretaci nebo ještě hůře – bez ohledu na znalosti se dopouští nejen iniciativa Islám v ČR nechceme, ale také Islámský stát.¹¹²

Podobnými tématy se zabýval Bronislav Ostřanský ve své knize *Atlas muslimských strašáků*, ze kterého vycházela první kapitola. Nyní se ji pokusíme shrnout.

Na světě žije mnoho muslimů a pokud by měl islám hlásat všechny špatné věci, které mu jsou obvykle přisuzovány, tak by svět vypadal daleko hůře. Tvrdit, že islám je uctíváním teroru a smrti je nesmyslné. Tvrdit, že opravdovým muslimem je pouze ten, který zná své náboženství a zle se podle něj i chová, je hloupost. Je důležité si uvědomit, že islám patří mezi světová náboženství.¹¹³ Po staletí probíhají spory, které nemají jasného vítěze a dodnes můžeme sledovat různé názory na kontroverzní témata. Například islámští učenci se shodují, že mezi hlavní cíle islámu patří „zachování náboženství, racionality, života,

¹⁰⁹Srov. Tamtéž.

¹¹⁰Srov. Tamtéž.

¹¹¹Srov. SHANAÁH, Š. „*Jak se šíří nenávisť: Případ Islám v ČR nechceme*“. Respekt 2015 [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme> [cit. 19.02.2017].

¹¹²Srov. Tamtéž.

¹¹³Srov. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Výbrané kapitoly z „mediálního islámu“*, s. 109–110.

potomstva a majetku“¹¹⁴ a tyto cíle dále rozšiřují, neboť interpretace Koránu nesmí odporovat hlavním cílům. Učenci se dále shodují na tom, že verše, které obsahuje Korán, se dělí na verše týkající se univerzálních poselství a pak na verše popisující jednorázové události v souvislosti s prorokem Mohamedem. Tyto pak iniciativa často využívá ke špatné interpretaci muslimů. Taktéž účelně využívá výběru tezí v Koránu, aniž by měla potřebné znalosti ke správné interpretaci.¹¹⁵

Například často předkládané verše o zabíjení nevěřících se týkají konkrétních bitev odehraných v 7. století. Navíc se k těmto bitvám vztahují i další verše udávající jasná pravidla boje, jako je například to, že při bitvě se nezabíjejí civilisté ani ti, kdo prchají nebo bojovat přestanou.¹¹⁶

Dále můžeme mluvit i o obtížně uchopitelném konceptu šaría, která je v Koránu zmiňována ve smyslu cesty, po které by měl člověk kráčet takovým způsobem, aby jeho jednání odpovídalo Bohu, tedy Alláhu. Postupem času se šaría stala synonymem islámského práva. Pro mnohé muslimy šaría znamená dosažení spravedlivé společnosti, vládu práva nebo zajištění dalších práv, která se k nim obvykle nedostávají – zejména v autoritářských zemích. Není divu, že se muslimové poptávají po šarii. Velký problém spočívá ve správném uchopení šarii a v tom, co konkrétně tento pojem znamená. Bylo by chybou ho považovat – stejně jako celý islám – za neměnný. Právě naopak, islám má mnoho podob a je v pohybu, proto se vede válka o podobu islámu. Jeho rozmanitost evokuje v lidech pocity strachu.

Mezi muslimy můžeme nalézt ženy i muže, kteří se neztotožňují a nezajímají se o „*teologické spory, přestávají být věřícími*“¹¹⁷ nebo „*zaujímají islámský postoj skrz mezinárodní právo a univerzální lidská práva*.“¹¹⁸ Jedním z problémů současného muslimského světa je zmatení mezi tradicemi a náboženstvím.¹¹⁹

K čemu směřuji je to, že bychom se měli zamyslet nad tím, do jaké míry vůbec tyto „*teologické přestřelky a hádky*“ ovlivňují obyčejné muslimy a také naše představy o nich.

¹¹⁴Cit. SHANAÁH, Š. „*Jak se šíří nenávisť: Případ Islám v ČR nechceme*“. Respekt 2015 [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme> [cit. 19.02.2017].

¹¹⁵Srov. OSTŘANSKÝ, B. *Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“*, s. 109–110.

¹¹⁶Srov. SHANAÁH, Š. „*Jak se šíří nenávisť: Případ Islám v ČR nechceme*“. Respekt 2015 [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme> [cit. 19.02.2017].

¹¹⁷Cit. Tamtéž.

¹¹⁸Cit. Tamtéž.

¹¹⁹Cit. Tamtéž.

Měli bychom se zamyslet nad tím, že muslim není pouhý stroj řídicí se Koránem. Musíme si celkově uvědomit, že ne každý muslim je stejný.¹²⁰

IVČRN se v mnohém shoduje s Islámským státem v tom, co je pravý islám a kdo je pravý muslim. A jak Islámský stát, tak IVČRN se snaží muslimům vnutit svůj obraz pravého islámu, aby jim dokázal, že je islám špatný. Paradoxně tato iniciativa v rámci boje proti terorismu a zlu bojuje za přesvědčení muslimů o tom, že je jejich náboženství vlastně zlé. Muslimové oslavují proroka Mohameda jako moudrého a dobrého muže, zatímco IVČRN ho líčí jako vraha či násilníka.¹²¹ Dokonce tvrdí, že pokud by to byli opravdoví muslimové, chovali by se jako Islámský stát. Tímto se tato iniciativa dostává do role a popředí všech extremistů, kteří mají za cíl to samé – přesvědčit muslimy, že konat zlo je vlastně islámské. V rámci IVČRN je tedy jedno, kdo to ve skutečnosti byl Mohamed a co přesně se píše v Koránu. Důležitým faktorem je víra muslimů – v „co“ věří.¹²² A pokud věří, že islám je náboženstvím míru, proč jim to vyvracet a přesvědčovat je o opaku? Ba naopak, bylo by velice přínosné obyčejné muslimy podpořit v tom, čemu věří, a ne o nich mluvit jako o nelidských bytostech, vyhrožovat jim a polévat jim mešity prasečí krví.

Sama Evropa a křesťanství má velmi bohaté zkušenosti s náboženskou a politickou krizí, ať už to jsou spory mezi protestanty a katolíky. Proto by bylo správné, když už se křesťanství a Evropa ze své krize a válek dostalo, být nápomocni druhé společnosti, která se ocitá v obdobně těžké situaci.¹²³

¹²⁰Srov. HAVLÍČEK, J. *Kritika islámu na českém internetu – možnosti interpretace.: Případ facebookové stránky Islám v České republice nechceme*. Lidé města [online]. Dostupné z: http://lidemesta.cz/assets/media/files/17_2015_3/Havlicek.pdf [cit. 10.01.2017].

¹²¹Srov. IVČRN. *Islám v ČR nechceme* [online]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/o-nas/> [cit. 20.02.2017].

¹²²Srov. HAVLÍČEK, J. *Kritika islámu na českém internetu – možnosti interpretace.: Případ facebookové stránky Islám v České republice nechceme*. Lidé města [online]. Dostupné z: http://lidemesta.cz/assets/media/files/17_2015_3/Havlicek.pdf [cit. 10.01.2017].

¹²³Srov. Tamtéž.

6. Mediální obraz IVČRN

Témata spojená s náboženstvím vstupují do veřejné sféry a stávají se objektem veřejného zájmu. Následující kapitola bude věnována problematice kritiky islámu na českém internetu. Předpokladem bude náboženství vstupující do veřejného prostoru, mimo jiné prostřednictvím internetu a stávající se tak otevřeným a veřejným tématem pro diskusi, načež i veřejným zájmem.

Podle Martiny Křížkové zabývající se mediální analýzou obrazu českých muslimů v českém mediálním prostředí se některé jevy do obecného podvědomí dostávají prostřednictvím médií mnohem dříve, než s nimi lidé mohou získat osobní zkušenost.¹²⁴ Ukázkovým příkladem podle Martiny Křížkové jsou i muslimové v českém prostředí, kteří vstupují do mediálního prostoru ve spojení s konflikty a s důrazem na cizost a odlišnost vůči české kultuře a společnosti. Pokud tento závěr platil pro české mediální prostředí v roce 2006, lze očekávat, že tento stereotyp bude stále typickým prvkem webů kritizující islám a muslimy v současném českém internetovém prostředí.¹²⁵

Případem, jímž se zde budeme zabývat, bude islám, který se stává předmětem kritiky v rámci určitého, již zmiňovaného diskusního fóra na sociální síti Facebook. V souvislosti s tím si musíme položit otázku, proč se islám vůbec stává objektem veřejného zájmu. Ovšem pokud se zamyslíme, jedná se o komplexní problematiku, která proudí z konkrétních jevů, klasifikovanou jako náboženskou.¹²⁶

Stránka *Islám v České republice nechceme* na sociální síti Facebook patří k nejznámějším a zřejmě také k nejpoblárnějším webovým platformám kritickým k islámu. Samozřejmě je těžké přesně odhadnout popularitu jednotlivých webových platform. V případě stránky *Islám v České republice nechceme* lze na její mimořádnou popularitu usuzovat nejen z počtu označení tlačítkem „to se mi líbí“ (viz dále), ale i z mediálního ohlasu, který vyvolalo její krátkodobé, již zmiňované zablokování v červnu 2014. Jde tedy o diskusní stránku, kde příspěvky uveřejňuje omezený okruh administrátorů a jejich příspěvky sleduje či o nich diskutuje několik desítek tisíc uživatelů Facebooku. Stránka je označena jako „nezisková organizace“ a existuje na sociální síti Facebook již několik let, založena byla 26. července roku 2009.

¹²⁴Srov. HAVLÍČEK, J. *Kritika islámu na českém internetu – možnosti interpretace.: Případ facebookové stránky Islám v České republice nechceme*. Lidé města [online]. Dostupné z: http://lidemesta.cz/assets/media/files/17_2015_3/Havlicek.pdf [cit. 10.01.2017].

¹²⁵Srov. Tamtéž.

¹²⁶Srov. Tamtéž.

Jak už bylo řečeno, kromě facebookové diskuzní stránky existuje i samostatná webová stránka Islám v České republice nechceme „www.ivcrn.cz“, která je s tou facebookovou na první pohled obsahově propojena. Rozeberme nyní podrobněji příspěvky na *timeline*, profilové stránce IVČRN. Cílem bude zjistit, jaká témata a v jakých souvislostech se na profilové stránce *Islám v České republice nechceme* nejčastěji objevují.

Můžeme zde najít příspěvky, které jsou po obsahové stránce jejím základem, které zveřejňují administrátoři, neboť to jsou právě tyto zveřejňované příspěvky, odkazy a komentáře, které plní stránku a které přitahují pozornost uživatelů této sociální sítě. Za nejčastější klíčový předmět stránky lze považovat propagaci aktivit spojených s peticí proti přiznání zvláštních práv ÚMO, pokud je to vztaženo k českému prostředí. Dále pak žádosti o zřízení mešit nebo hřbitovů nebo násilí na ženách. Příspěvky na profilové stránce také reagují na zahraniční události, má-li to opět vztah k českému prostředí – například útoky na příslušníky české armády sloužící na zahraničních misích. Všechny tyto příspěvky směřují k jednomu, a to k nesouladu mezi islámem a evropskou kulturou a na negativní dopady přítomných muslimů v evropských zemích. Některé příspěvky také obsahují odkazy na články, které vypovídají o násilnostech, k nimž dochází v evropských státech ze strany přistěhovalců z muslimských zemí.¹²⁷

Není pochyb o tom, že islám je v těchto příspěvcích představován jako „*ohrožení evropských kulturních hodnot, fenomén imigrace je jednoznačně spojován s islámem a Evropská unie se představuje jako instituce, která tyto jevy buď přímo podporuje, nebo jim alespoň není schopna čelit, neboť její představitelé si „riziko“ islamizace Evropy neuvědomují.*“¹²⁸

Příspěvky jsou často doprovázeny fotografiemi, kolážemi či karikaturami. Profilová stránka s sebou nese úvodní fotografii, která dovoluje pomocí obrázku jednoduše charakterizovat obsah stránky, zdůraznit určité sdělení, které administrátoři stránky považují za klíčové, či prostě přitáhnout pozornost člověka, který na stránku narazí.¹²⁹

Řada fotografií či koláží obsahuje dvojocasého lva na štítě v barvách české státní vlajky, který je doprovázen písmeny „CZDL“ – lze se domnívat, že jde o odkaz k zaniklému spolku Czech Defence League. Jde o organizaci registrovanou Ministerstvem vnitra ČR jako „občanské sdružení“ od 25. srpna 2011 (viz výše) a která je od 1. ledna 2014

¹²⁷Srov. Tamtéž.

¹²⁸Cit. Tamtéž.

¹²⁹Srov. Tamtéž.

jako „spolek“ na samostatné webové stránce Islám v České republice nechceme uvedena jako příjemce finančních darů od dobrovolných sponzorů.¹³⁰

Uvedené vizuální prvky využívající české státní symboly s komentáři je možno vyložit jako stát – vlast – Česká republika, zastupovaná určitým státním symbolem, vlajkou či lvem, které jsou v ohrožení „islamizací“. Iniciátoři tvrdí, že je potřeba „*této islamizaci, ohrožující českou kulturu a českou identitu třeba čelit, aktivně proti ní vystupovat a „bojovat“ s ní.*“¹³¹

IVČRN otevírá možnost teoretických perspektiv. Zaměříme se nejprve na roli administrátorů stránky, kteří rozhodují o obsahu a jako jediní mají možnost umisťovat sdělení. Ostatní uživatelé Facebooku mají možnost je sdílet nebo napsat komentář – tedy svůj názor. Administrátory a jejich počet nelze z pozice běžného uživatele sociální sítě zjistit, lze je pouze odhadnout. Není pochyb o tom, že právě administrátoři jsou velmi vlivnými osobami, které sledují média a utvářejí názory na určitá témata, která předávají ostatním prostřednictvím sociální sítě. Proces ovlivňování není pouze jednostranný – tedy ze strany administrátorů, ale tento proces je složitější. Lze se domnívat, že ostatní uživatelé, kteří se angažují komentáři, svými názory a postoji, svým způsobem také ovlivňují jednání samotných administrátorů. Ti mohou své jednání a postoje přizpůsobit tak, aby v rámci skupiny zachovali nebo zvýšili svůj vliv. Dalo by se říct, že administrátoři zastávají funkci názorových vůdců a ostatní uživatelé a návštěvníci stránky jsou jejich následovníky.¹³²

Kritika islámu může být spojena s budováním a definováním české národní identity, o čemž svědčí jak obsah textů, komentářů, tak řada příspěvků. Chceme-li si odpovědět na otázku, proč je stránka Islám v České republice nechceme tak populární, odpověď lze najít právě v tom, že se téma vztahuje k procesu formování české národní identity. Jedná se o téma, které s ohledem na souvislost s procesem vymezování české národní identity oslovuje značný počet uživatelů Facebooku a poskytuje administrátorům stránky značný vliv politického charakteru. „*Přitom lze vycházet z hypotézy, že kritika islámu je spojena s procesem definování české národní identity, která je vymezována právě v kontrastu s islámem a muslimy jako představiteli ideového systému (islámu), který je pojímán jako cizorodý prvek v české národní kultuře.*“¹³³ Pak je pravděpodobné, že většina příspěvků na stránce IVČRN se bude týkat islámu a muslimů ve vztahu k České republice. Skutečně velká většina příspěvků je vztahena k českému prostředí. Islám a muslimové jsou zde

¹³⁰Srov. Tamtéž.

¹³¹Cit. Tamtéž.

¹³² Srov. Tamtéž.

¹³³Cit. Tamtéž.

představování jako nebezpečí, proti kterému je nutné aktivně vystupovat. Islám a muslimové znamenají v tomto pojetí jednoznačnou hrozbu pro české, nebo chceme-li evropské prostředí a kulturně sociální identitu jeho obyvatel.¹³⁴

Kritika islámu a muslimů pravděpodobně souvisí s procesy budování národní identity na základě definování české národní kultury. Ta přitom nemusí být nutně definována pozitivně, ale může vznikat i na pouhém tvrzení, že „ti druzí“ – v našem případě muslimové a islám – k české kultuře prostě nenáleží. Tento proces negativního vymezování vlastní identity lze v teoretické rovině vztáhnout ke konceptu „morální paniky“, kterou vymezuje Kenneth Thompson pěti klíčovými body, mezi které řadí něco nebo někoho, kdo je definován jako hrozba. Média podají tuto hrozbu ve snadno rozpoznatelné podobě; rychle se rozvíjí veřejný zájem; objevuje se odezva úřadů a osob s vlivem na veřejné mínění; panika ustupuje či vede k sociálním změnám.¹³⁵

Předchozími body se pravděpodobně platforma IVČRN vyznačuje. Islám a muslimové jsou zde jednoznačně představováni jako hrozba pro české kulturní hodnoty a tradice, přičemž jsou různými způsoby démonizováni.¹³⁶ Jsou chápáni a nazýváni jako značné riziko, proti němuž je nutné potřeba aktivně vystupovat, protože narušují a představují hrozbu pro nás a naše hodnoty nebo kulturu.

Lze tedy říci, že tak jak ukazuje kritiku islámu a muslimů v českém prostředí iniciativa Islám v české republice nechceme, tak je skutečně spojena s otázkou české národní identity, evropských či v užším smyslu slova „českých kulturně-společenských norem a hodnot.“¹³⁷ Na diskusní stránce jsou vymezováni díky negativnímu srovnávání a pojetí s hodnotami a normami, které autoři příspěvků prezentují jako typické pro muslimy a islám. Obraz islámu a muslimů v těchto souvislostech je stereotypní – a to s ohledem na zaměření facebookové stránky není žádným překvapením.¹³⁸

Podstatné je, že vůdci i jejich následovníci či fanoušci a příznivci stránky sdílejí určitou společnou identitu, jejímž základem, jenž se projevuje kritikou islámu a muslimů, je příslušnost k evropské, respektive k české kultuře a společnosti. Muslimové jsou představováni jako jasné ohrožení hodnot a zájmů české národní společenosti.¹³⁹

To, jakým způsobem iniciativa Islám v ČR nechceme pohlíží na islám, lze v základních obrysech odhadnout již při pohledu na název samotného uskupení, kde se

¹³⁴Srov. Tamtéž.

¹³⁵Srov. Tamtéž.

¹³⁶Srov. Tamtéž.

¹³⁷Cit. Tamtéž.

¹³⁸Srov. Tamtéž.

¹³⁹Srov. Tamtéž.

iniciativa staví proti přítomnosti islámu na území České republiky, což implikuje negativní pohled na toto druhé nejrozšířenější náboženství na světě. Cílem této kapitoly je však jít ještě dále a poskytnout hlubší výklad toho, jak IVČRN interpretuje islám.

6.1. Mediální obraz muslima v perspektivě IVČRN

Již při pohledu na samotný název sdružení lze usoudit, jak Islám v ČR nechceme pohlíží na islám a jak se staví proti přítomnosti islámu na území České republiky. Jen z patrného pohledu lze odhadnout jejich negativní postoj vůči jednomu z nejrozšířenějších náboženství na světě.

Podle IVČRN islám znamená „podřízení se vůli Alláha“. V souladu s tímto tvrzením je považován za stoupence islámu ten muslim, který se snaží odlišit od nevěřících (pozdravem, oděvem, rituály, stravováním atd.). Dále se snaží napodobovat do detailů Prorokovo každodenní chování a bránit jej před nebezpečími zvnějšku. Hlavně však islám šířit, protože Alláh si přeje, aby jej uctívalo celé lidstvo.¹⁴⁰ Dle IVČRN je Alláh v islámu považován za všemohoucího boha, jehož vůli podléhá veškeré dění na světě. Zastávají názor, že muslimové jsou přesvědčeni, že jim Alláh seslal svatou knihu islámu – Korán, která představuje jeden ze základních pilířů, na nichž islám stojí.¹⁴¹

Platforma dále upozorňuje, že muslimové považují text Koránu za nekritizovatelný a neměnný, z čehož plyne negativum pro islám.¹⁴² Další problematikou se stává humor, kdy není dovoleno dělat si legraci z islámu, Alláha či proroka Mohameda. Vtipkování vnímají muslimové jako urážku, což může mít tragické následky, jak na vlastní kůži poznali už ve výše zmiňované redakci francouzského časopisu Charlie Hebdo, na níž v lednu 2015 zaútočili muslimští radikálové kvůli zveřejněné karikatuře proroka Mohameda.

Prorok Mohamed je uznáván podle IVČRN jako vzorný vyznavač islámu a jeho příkladem by se měli řídit všichni muslimové. Dále IVČRN poukazuje na to, že Mohamed se k ženám nechoval příliš dobře.¹⁴³ A podle iniciativy jednou z dalších negativních

¹⁴⁰Srov. KONVIČKA, M. *Islám jako psychosexuální patologie – přednáška*. In: Youtube [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MBfORFXRgXg> [cit. 28.12.2016].

¹⁴¹Srov. IVČRN. *Islámofilie v kostce. Argumentační manuál o nejčastějších mýtech a lžích o islámu*. Verze Islám v ČR nechceme, s. 12. Dostupné z: <http://files.rkfceladna.webnode.cz/200376770-bfbd8c1b0e/islamofilie%20v%20kostce.pdf> [cit. 15.12.2016].

¹⁴²Srov. RADOSA, B. *Multikulturalismus X islám*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://radosa.blog.idnes.cz/c/259955/MultikulturalismusX-islam.html> [cit. 15.12.2016].

¹⁴³Srov. KONVIČKA, M. *Poražme islám demokraticky*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/444407/Porazme-islam-demokraticky-Recprednesena-16-ledna-2015.html> [cit. 24.01.2017].

vlastností bylo porušování svobody.¹⁴⁴ Dle IVČRN je teroristická organizace Islámský stát extrémním příkladem, kam až může zajít doslovné následování proroka Mohameda.¹⁴⁵

IVČRN připouští existenci umírněného muslima, avšak konstatuje, že neexistuje umírněný islám, který by byl v protikladu k islamismu.¹⁴⁶ Podle iniciativy je umírněným muslimem ten, který se neztotožňuje se vzorem proroka Mohameda a dokáže připustit jeho kritiku.¹⁴⁷ Zastánci IVČRN tvrdí, že islám má v sobě dvě složky – politickou a náboženskou, přičemž politická složka převažuje nad náboženskou, tudíž IVČRN považuje islám za politickou ideologii, nikoliv za náboženství.¹⁴⁸ Argumentuje tím, že islám nezná sekularismus a nelze o něm mluvit jako o náboženství míru.¹⁴⁹

IVČRN islám hodnotí jako politickou ideologii, která se ve své podstatě tolik neliší od jiných totalitních ideologií – komunismu a nacismu.¹⁵⁰ Obě ideologie jsou nositeli prvků potlačování lidské svobody. Iniciativa argumentuje tím, že muslimové nemají prostor na svobodné rozhodnutí, protože jsou podřízeni vůli Alláha a jiného boha kromě Alláha pro ně není. Proto musí islám praktikovat po vzoru jeho posla Mohameda, tak jak to dělal sám Mohamed.¹⁵¹ Dalším argumentem, kterým se ohání, je, že v islámu není prostor pro respekt k nemuslimům.

Vzhledem k výše uvedené interpretaci IVČRN je zjevné, že poukazuje na nesoulad islámu s evropským prostředím, protože odporuje západním hodnotám. „*Chceme svobodnou, demokratickou a skutečně multikulturní společnost, ve které platí stejné zákony pro všechny, kde se lidé nerozdělují na vyvolené a zatracené a kde nikdo nebude ve víře, rase, národu, pohlaví nebo jinak odlišnému člověku hrozit násilím nebo smrtí. Náš odpor*

¹⁴⁴Srov. LHOŤAN, L. *Společná strategie nacismu a islámu k porážce civilizace*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://lukaslhotan.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=433445>. [cit. 29.01.2017].

¹⁴⁵Srov. KONVIČKA, M. *Parlamentní seminář o Islámském státu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/461137/parlamentni-seminar-o-islamskemstatu.html> [cit. 08.02.2017].

¹⁴⁶Srov. KONVIČKA, M. *Blok proti islámu – řeč přednesená na Ustavujícím sněmu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/465730/blok-proti-islam-rec-prednesna-ustavujicim-snemu.html> [cit. 09.02.2017].

¹⁴⁷Srov. LHOŤAN, L. *Umírnění muslimové, je to možné?* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://lukaslhotan.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=444770> [cit. 31.01.2017].

¹⁴⁸Srov. NEUMAIER, S. *O islámu s Doc. Mgr. Martinem Konvičkou, Ph.D.* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://neumaier.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=430956> [cit. 09.02.2017].

¹⁴⁹Srov. KONVIČKA, M. *Blok proti islámu – řeč přednesená na Ustavujícím sněmu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/465730/blok-proti-islam-rec-prednesna-ustavujicim-snemu.html> [cit. 08.02.2017].

¹⁵⁰Srov. PARLAMENTNÍ LISTY. *Martin Konvička: Hajlující pitomci a idioti proti islamistům? Jako by se dvě party nacistů přerývaly, která je lepší!* In: Parlamentní Listy [online]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Martin-Konvicka-Hajlujici-pitomci-aidioti-proti-islamistum-Jako-by-se-dve-party-nacistu-preravaly-ktera-je-lepsi-381548> [cit. 08.02.2017].

¹⁵¹IVČRN. *Statistický islám: Ne náboženství, ale politická ideologie*. In: IvČRN [online]. Dostupné z: <http://www.ivcrn.cz/statisticky-islamne-nabozenstvi-ale-politicka-ideologie/> [cit. 31.11.2016].

*není zaměřený proti lidem, kteří jsou zruďné islámské pavíry, ale proti této pavíře samotné a proti těm, kdo ji šíří a obhajují.*¹⁵²

Pokud shrneme veškeré poznatky, jak nám je podává iniciativa IVČRN, můžeme vidět její velmi negativní přístup. Je zjevné, že iniciativa Islám v ČR nechceme interpretuje islám jako násilnou politickou ideologii, která potlačuje práva nemuslimů a žen. Jako taková stojí v protikladu k západním hodnotám a je tudíž neslučitelná s evropským, potažmo českým prostředím. Představuje pro nás hrozbu, neboť je tu možnost existence reálného nebezpečí, že se malými a postupnými kroky bude snažit přetvořit fungování našeho státu i společnosti tak, aby odpovídalo pravidlům islámského státu.

Na základě výše uvedených interpretací hnutí IVČRN staví islám na úroveň komunismu a nacismu. *„Český stát by se měl k islámu postavit stejně, jako k jiným ideologiím ohrožujícím lidská práva a svobody. Zakázat jeho šíření a veřejnou propagaci, použít veškerou sílu státní moci vůči těm, kdo prosazují jeho radikální formy, zároveň poskytnout maximální podporu těm muslimům, kdo od islámu odejdou.*“¹⁵³

Za skutečné vítězství v boji proti islámu IVČRN nepovažuje zákaz islámu, nýbrž situaci, kdy islám opustí samotní muslimové. *„Toho lze dosáhnout jen společenským znemožněním té ideologie, tím, že bude nepřijatelná pro muslimskou mladou generaci a tomu pomůže, vedle nulové tolerance islámských projevů ve společnosti, jen obroda či renesance společnosti naší – aby byla atraktivní nejen pro nás, ale i pro muslimy.*“¹⁵⁴

Na závěr je důležité zmínit, že je takřka zřejmé, že interpretace IVČRN je výhradně negativní a mířená pouze jedním směrem a vylučuje jiný směr, který by odpovídal alespoň trochu skutečné realitě islámu, která by nebyla hrubě zkreslená. Obecně iniciativa využívá různé prostředky, aby mohla diskreditovat muslimy a islám. Nadřazuje evropskou kulturu nad islám a legitimizuje násilí proti muslimům.

Pozměnit realitu prostřednictvím médií v našem případě facebookové stránky IVČRN je snadné. Samozřejmě závěry, které jsme tu popsali, nelze aplikovat na celou společnost, ale nakonec největší hrozbou nebude samotný islám, nýbrž že přijmeme tyto falešné obrazy a informace ze jedinou pravdu a za skutečný odraz reality a přestaneme tak pochybovat o jejich pravosti.

¹⁵²Cit. IVČRN, 2014. *IvČRN principy*. In: Facebook [online]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ivcrn.news/>. [cit. 10.02.2017].

¹⁵³Cit. KONVIČKA, M. *Proslov z budějovické demonstrace*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/453921/proslov-z-budejicke-demonstraceivcrn.html> [cit. 10.02.2017].

¹⁵⁴Srov. KONVIČKA, M. *Blok proti islámu – řeč přednesená na Ustavujícím sněmu* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/465730/blok-proti-islam-rec-prednesna-naustavujicim-snemu.html>. [cit. 25.02.2017].

7. Rozhovor s doc. Mgr. Martinem Konvičkou, Ph.D.

Rozhovor proběhl v Českých Budějovicích na Jihočeské univerzitě dne 6. června 2017. Rozhovor proběhl za účelem poznání a ověření stereotypů prezentovaných IVČRN a také vnímáním muslimů a islámu docentem Martinem Konvičkou. Celý rozhovor byl zapisován a trval necelou hodinu.

Jak jste se dostal k iniciativě a proč jste se stal jejím lídrem?

Záleží, ke které iniciativě. Pokud máte na mysli IVČRN, tak to byla původně facebooková skupina založená trojčkou ve složení homosexuál – autista – agent nevím už koho; „iniciativu“ jsem se z ní teprve pokusil udělat poté, co jsem se roku 2015 (když byla fb skupina na čas zrušena z moci vyšší) přihlásil k jejímu spolu-administrování.

Tím vystoupením z anonymity jsem se chtě-nechtě stal „tváří“, no a z pozice „tváře“ ze mě média udělala „lídra“. Vím, že to zní jako výmluva, ale tak to chodí. Pokud myslíte BPI, to byl právě výsledek té snahy udělat z IVČRN něco formálnějšího a pevnějšího. Bohužel nebo bohudík mě tehdy část „staré gardy“ z IVČRN nechala na holičkách, BPI vzniklo „vedle“ neformální IVČRN a brzy se dostalo do vleku sil, které jsem neměl zcela pod kontrolou.

Kdy a jak jste se poprvé setkal s islámem? Máte nějakou osobní zkušenost s muslimy?

Poprvé: Při listování cestopisů Hanzelky a Zikmunda v pozůstalosti po dědečkovi, to mi mohlo být 5-6 let. A taky jsem četl knížku Monte Christo, ze kterého číší posedlost a psal vždy něco, co je mimo tento svět. O islám jsem se opravdu začal zajímat až po 11. září 2001 - co se to sakra děje, co zatím je a tak. Bylo to postupný a poměrně rychle jsem došel k závěru, že je to blbý.

Osobní zkušenosti: Ou já. Například jsem odvedl pomáhal odvádět od islámu 6 konvertitek. Muslimy jsem potkával na cestách po světě, učím je na Jihočeské univerzitě, poslouchal jsem jejich lživé kecy na nejrůznějších přednáškách, zcela recentně se snažím přesvědčit jednu dívku, aby nereflektovala na nabídku stát se druhou manželkou mohamedánského obchodníka... Co tam máte dál?

Proč se podle Vás stává islám objektem mediálního zájmu?

Protože by bylo bizarní, kdyby se sekta s 1.5 miliardou příznivců, udržující v otroctví stamiliony žen, vlastníci netušené přírodní bohatství a mající „krvavé hranice“ tím objektem nestala. I když – u západních médií nikdy nevíte.

Je zjevné, že iniciativa prezentuje islám negativně. Jaké praktiky jsou nejvíce využívány k šíření nenávisti proti islámu?

Na návodnou otázku, milá slečno, nebudu odpovídat.

Jaký postoj zaujímá IVČRN vůči muslimům? Myslíte, že každý muslim je extremist?

Ne, spousta muslimů, možná dokonce většina, jsou stejní lidé, jako Vy a já. Islám je extrémní nauka, která je udržuje ve strachu a otroctví. Muslimové jsou oběti.

Myslíte, že lze vést s muslimskou komunitou dialog a pokud ano, jak? A pokud ne, proč?

Sama si odpovídáte. Jak vést „dialog“ s někým, kdo je přesvědčen o nadřazenosti své pravdy a za případné pochyby by byl potrestán vlastní komunitou? Proč vést dialog s někým, pro koho je „dialog“ jen zastíracím manévrem do doby, než bude islám dostatečně silný, aby si podřídil ostatní? A proč vůbec vést „dialog“ s někým, kdo do téhle země nepatří?

Jinak má Vaše otázka ještě jednu odpověď. „Dialog“ je nesmyslný výraz, nomen nudum, lidově píčovina, ale jednat s muslimskou komunitou lze – jako ostatně s každou komunitou – ale jedinečně z pozice „já pán, ty pán“, nikoli z pozice a priori podřízené.

Takže dialog se vzájemným respektem podle Vás možný není.

Nebudu a odmítám respektovat islám jenom proto, že to islám chce. Ať mi řekne, proč bych ho měl respektovat.

Představuje islám a muslimové podle Vás hrozbu? Jakou?

Čtete noviny? Podle Vás magoři, kteří narážejí do lidí dodávkami a pak je podřezávají jako ovce „nepředstavují hrozbu“? Blahopřeji.

Jaký mediální obraz muslimů podle Vás vytváří iniciativa? A jaký je její záměr?

Přeceňujete dávno neexistující iniciativu, slečno. Muslimové si svůj „mediální obraz“ vytvářejí sami. Záměr je jasný, viz hádis, „Zvítězil jsem skrze šíření hrůzy“, najděte si to někde.

Čeho chce iniciativa docílit?

Zákazu islámu v ČR, vytlačení islámu z Evropy (aspoň té středovýchodní), deislamizace muslimů v Evropě žijících, velké rock-techno-alt-nude party v Mekce.

Jak vidíte budoucnost vzájemných vztahů mezi Čechy a muslimy?

Viz výše. Je to jednoduchý. Buď budou muslimové odmuslimováni – zbaveni islámu, nebo vyhnáni – nebo budou Češi islamizováni, nebo vybiti. Jak vidíte, Češi jsou povahy holubičí. Ideální budoucnost by teprve byla, kdyby se z nich udělali Češi, z těch co tady jsou.

Jak byste v několika málo větách shrnul svůj současný názor na islám?

Není to záležitost, která by se dala shrnout do dvou vět, ale zkráceně je to odporný mimetický virus, adaptovaný k tomu, aby využil každou slabost napadené komunity, rozložil ji, islamizoval ji. Je to nehorázné svinstvo. Mimo jiné pro to parazituje na nejnítějnějších potřebách člověka, láká slabé, opuštěné, zklamané, dezorientované a vyšinuté.

Považujete islám v České republice v současné době za reálnou hrozbu, nebo se jen preventivně obáváte a proč?

Mláčené konvertitky, dívky strachující se o své děti, matky zavlčených dětí atd. jej pokládají za zatraceně reálnou hrozbu. Bezpečnostní složky a experti rovněž tak. Nemám důvod nevěřit plačícím matkám, ani ostříleným policistům a vojákům.

Vidíte současný postoj k muslimům v České republice jako nepřátelský či přímo diskriminační, nebo muslim nemá v Čechách se svým vyznáním problémy?

Muslim nemá v Čechách především co dělat. Ale je tady hodně muslimů, kteří to neřeší a u kterých to nikdo neřeší, například v práci. Sama jste říkala, že jste s jednou muslimkou pracovala. Takže s těmahle lidma se moc o islámu nebaví a oni o tom taky s nikým nemluví. Diskriminováni určitě nejsou. Spíš kolem nich lidi chodí tiše po špičkách a někdy mají dokonce nutkavou potřebu je chránit. Je to prostě divný chování.

7.1. Rozhovor a jeho analýza

Na základě standardizovaného rozhovoru byly předem vytvořeny a prokonzultovány otázky na respondenta, které byly pokládány v podobné formě tak, jak byly sestaveny a ve stejném sledu. Je nutné znovu podotknout, že otázky byly směřovány ohledně již neexistující iniciativy IVČRN, jejímž lídrem byl pan docent Martin Konvička, protože práce vznikala v době, kdy výše zmíněná iniciativa byla mediálním fenoménem. V současné době je pan docent Martin Konvička předsedou svého spolku Iniciativa Martina Konvičky, a kromě aktivního vystupování proti islámu je nutné podotknout jeho zaměření na studium zoologie, abychom pochopili některé jeho reakce na otázky. V celém rozhovoru pan docent bezpodmínečně konstatuje pouze svoje názory a názor je nenapadnutelnou záležitostí, neboť každý má právo na názor, ať už je jakýkoliv.

Některé jeho odpovědi byly zcestné až nelogické. Co se týče samotných odpovědí – například pojem „nomen nudum“ je latinský výraz související s biologickou systematikou. Souvisí s druhovým jménem a pokud tento pojem není obecně užíván, jeho využití v tomto rozhovoru mi přijde nevhodné, aby pan docent navodil pocit odbornosti, jako znalec zoologie. Dle mého názoru nemá tento pojem obecné využití a jeho obrat je jen součástí biologické systematiky – tudíž je výkřikem do tmy. Kromě toho byly často panem docentem použity zbytečné vsuvky nemající logiku, například: „sama jste si odpověděla“ – neodpověděla, pouze jsem se dotazovala.

Podle pana docenta Martina Konvičky je dialog „zastíracím manévrem“. Tento názor ve mně evokuje nesmysl. Jedná se o subjektivní názor, který je neověřitelný. Záleží na jedincích a nedá se v tomto případě generalizovat. A v druhé části této otázky, která se týká dialogu s muslimskou komunitou, říká, že dialog možný je, pokud spolu (komunity) budou jednat jako sobě rovni. Zároveň ale tvrdí, že dialog není možný, pokud nás budou stavět do podřízené pozice – „a priori podřízené.“

Taktéž označení islámu, ve třetí otázce, jako sekty s 1.5 miliardou příznivců není vhodným označením, nýbrž je to náboženství, ne sekta. Některé jeho odpovědi mohou působit jako protimluvy. Jsou tu vidět patrné antipatie k tomuto náboženství, pokud tvrdí, že většina muslimů jsou oběti a normální lidé jako on a my, a že hrozbou jsou jen ti, kteří naráží do lidí.

V jádru práce jsme konstatovali, že znalost islámu a muslimů samozřejmě nemusí mít předpoklad pouze v osobní zkušenosti s muslimy, ale zřejmě záleží i na povaze člověka. Zatímco doc. Konvička si částečně uvědomuje rozdíly mezi extremismem a „normálními

muslimy“, stále se domnívá, že vzájemný respekt k islámu v žádné společnosti nemůže fungovat. Konvičkův postoj k islámu je islamofobní a uzavřený ve všech ohledech. Chápe islám jako sektu – viz výše, a ne jako náboženství. Muslimy vnímá jako oběti islámské extrémní nauky, která láká slabé, opuštěné a vyšinuté a manipuluje s nimi, udržuje je ve strachu a otroctví.

Teorie a stereotypy mediálního působení IvČRN od Jakuba Havlíčka obsažené v kontextu celé poslední kapitoly se shodují s názory samotného doc. Konvičky, který prostřednictvím prezentovaných názorů už v samotném rozhovoru vytváří takový obraz muslimů, který je silně islamofobní a antimuslimský. Odkazuje na negativní aspekty islámského náboženství, ve kterém vidí největší problém a také v jeho šíření na západě. IvČRN podle Jakuba Havlíčka zastává tvrzení, že islám je hrozbou pro české kulturní hodnoty a mohl by být i pro celou kulturu, proto je nutné proti němu aktivně vystupovat. Vidí islám jako ideologii, která potlačuje různá práva a stojí v silném protiklad k západním hodnotám.

Pro iniciativu a její příznivce bylo hlavním poselstvím oprostít muslimy od islámu, to by podle nich bylo skutečným vítězstvím, ne však zakázat islám, i když určitá potencialita tu zřejmě byla. Jsou to pouhé domněnky, avšak na druhé straně stojí doc. Martin Konvička, který zastává takřka stejný názor jako IvČRN – odmuslimovat nebo vyhnat muslimy, jinak budeme islamizováni a vybiti. Vytváří tak prostor pro strach z neznámého a snaží se ho mediálně předávat. Ideální budoucností mezi Čechy a muslimy by pak podle něj bylo udělat z muslimů, kteří tu jsou, Čechy. Zde nastává velký otazník, protože žádnou kulturu a její znaky nelze vymazat a zbavit se jich, pouze je maximálně pozměnit.

Nicméně názory doc. Konvičky jsou islamofobně laděny, pohled a postoj IVČRN je zajisté extrémem a takto bychom na celý fenomén měli nahlížet. Důležitou roli v této práci sehrává ucelený pohled nenávisti a nepřátelství bez vzájemného respektu, kterou produkuje IvČRN i doc. Konvička. Oprávněně se stal jejím lídrem. Není tu potřeba hodnotit jejich antipatie k muslimům nebo samotnému islámu, ale předat tento způsob extrémního předsudku veřejnosti, protože právě z tohoto povstává mediální manipulace veřejnosti a s tím spojené negativní charakteristiky a negativní obraz muslimů. Je potřeba se nad tímto pozastavit. Zmíněné manipulativní stereotypy muslimů mohou být příčinou mezilidských a mezikulturních konfliktů, neboť etnocentrickým posuzováním druhých na základě „my x oni“ s nejrůznějšími předsudky, přičemž vlastní kulturu nadřazujeme nad ostatní, se tento nekonečný problém může rozrůstat natolik, až může vyústit ve válku.

8. Závěr

Pokud mluvíme v této bakalářské práci o mediálním obrazu, mluvíme o určitém stereotypu, který nám je nápomocen v každodenní realitě. Jelikož vzhled do muslimské kultury, náboženství a celkově islámu je poměrně malý, zprostředkovanými zdroji jsou média. Cílem pro nás byl mediální obraz masmédia protiislámského hnutí Islám v ČR nechceme (IVČRN). A zda a do jaké míry může být ovlivněna realita.

V úvodu jsme předpokládali, že iniciativa IVČRN bude muslimy interpretovat pouze negativně. Naše domněnky se potvrdily. Nejen, že je na muslimy nahlíženo jako na hrozbu, ale také jako na nebezpečí, které se chystá rozvrátit evropskou kulturu. Z toho plyne vztah my (evropská kultura) a oni (islámská kultura). Naše rozpory, naše vnímání muslimů je mnohem složitější, pokud si uvědomujeme, jaké jsou mezi námi odlišnosti. Odlišnosti například v podobě interpretace svého náboženství, jazyků a jiné. Proto je pro mnohé, zejména pro stoupence IVČRN, těžké pochopit, že všichni jsme lidmi bez rozdílu. Iniciativa prezentuje muslimy jako zaostalé jedince, kteří se řídí vražedným prorokem, a naopak evropské kultuře přisuzuje význam absolutního dobra. Iniciativa tak nadřazuje evropskou kulturu nad muslimskou, protože islám je evropskou hrozbou a nebezpečnou kulturou.

V této bakalářské práci jsme se pokusili zachytit realitu, jakou rozhodně média neprodukuje. Naopak se snaží realitu zmanipulovat a ne ji ukázat v pravém světle, a to z jednoho prostého důvodu. Dotyčný/dotyčné médium by bylo považováno za „sluníčkářské“. Abychom mohli danou problematiku řádně pochopit, byla do úvodu bakalářské práce zařazena historická část, která se věnuje vzniku islámu a stručně shrnuje jeho historii, abychom pochopili pravou podstatu islámské kultury. Historický kontext je pak zakončen novodobějším tématem vztaženým na Českou republiku, který přidává na popularitě IVČRN. Úvodní kapitola nám ukázala, že před událostí v roce 2001 nebyli muslimové terčem médií v takové míře jako dnes. Je zjevné, že se po této události chápání muslimů českou veřejností změnilo.

V druhé části jsme se snažili zodpovědět otázku ohledně českých médií a přístupu k zobrazování muslimů a jaký mají vliv média na člověka. Z uvedených informací lze vyvrátit pozitivní přístup. Tato kapitola se opírala o díla Lucie Sedláčkové a Martiny Křížkové, které objasnily vliv médií na člověka s omezenými informacemi. Média využívají absenci informací a vlastní osobní zkušenosti ke své popularitě, která tkví v negativních informacích. Proto je negativní mediální obraz muslima zapříčiněn zmíněnými

absencemi. Jelikož se na území České republiky nekonaly žádné teroristické útoky, naše představy utváří média, často však nepravdivě.

V další části jsme uvedli, jaký vliv má jednatel na kolektiv pomocí Girardovy metody. Girardovu teorii kultury jsme aplikovali na současnou situaci s muslimy. Došli jsme k závěru, že pokud zakladatel média IVČRN prosazuje stereotypní, negativní přístupy a názory, ovlivňuje tím celý kolektiv – své příznivce. Jakákoli situace nebo čin vedoucí k muslimům a islámu je jejich vina. Stávají se viníky, kteří jsou zodpovědní za činy, které spáchali extremisté a teroristé. Veškerá vina se přisuzuje muslimům, jako to předkládá iniciativa IVČRN, a jsou ztotožňováni se zlem a hrozbou. Zde se ukazuje, jak snadno se zláká kolektiv, který jde se „stádem,“ a veškerou individualitu jednotlivce potlačí. Je lehké ostatní soudit v kolektivu, který s vašimi myšlenkami souzní, nežli jít proti síle davu a prosadit svůj opačný individuální názor na toto téma bez jakýchkoliv slovních napadení a urážek. Na otázku ohledně budoucí možné zastíněné genocidy jsme nedokázali plně odpovědět, ani z transkulturního pohledu, který nám umožňuje respektovat ostatní kultury. Může se nám zdát, že etnocentrismus už není tak silný, jako tomu bylo v historii, avšak i v současnosti máme mezery, které nám brání v kulturním relativismu. Stále jsou mezi námi silné aspekty, které vytváří dané nesrovnalosti mezi kulturami a dělí nás na My a Oni.

Poslední část zaujímá již zmiňovaná iniciativa Islám v ČR nechceme. Návštěvou této stránky se nám potvrdil negativní mediální přístup k muslimům, jehož příčiny tkví v budování české národní identity, ačkoliv osobní a islamofobní podtext nevyklučujeme. Muslimská kultura je iniciativou brána jako hrozba pro evropskou kulturu a její tradice. Iniciativou je stále předhazován jeden model interpretace muslima se všemi negativními vlastnostmi – odstrašujícím případem, který se odlišuje od normálního (evropského) jednotlivce. Ovšem nelze tvrdit, že se každý ztotožňuje s názory, které nám nabízí toto hnutí. V dnešní době je složité najít umírněnou střední cestu.

Naše tvrzení nám potvrdil rozhovor s panem docentem Martinem Konvičkou, který nám svými reakcemi na položené otázky jasně ukázal stejné stereotypy a předsudky o muslimech, jak je prezentovala iniciativa Islám v ČR nechceme v době, kdy byla aktivní.

Závěrem musíme zmínit transkulturní přístup, který je zde pro nás důležitý. Z hlediska transkulturality bychom měli překonat určité stereotypy, kterými nás média ovlivňují. Důležité je, abychom předcházeli konfliktům a byli otevření novému pohledu na danou problematiku. S tímto úzce souvisí východisko kulturního relativismu, který pojednává o každé kultuře, kterou bychom měli posuzovat, pouze v jejím vlastním kontextu, v jejích vlastních hodnotách, tradicích, normách a idejích, poněvadž tyto

jednotlivé prvky jsou součástí každé kultury a měli bychom je respektovat. Tento postoj vychází z předpokladu, že jakoukoliv kulturu nemůže soudit podle té naší.

Ovšem kulturní relativismus s sebou nese určitá rizika v podobě velké tolerance tam, kde jsou morálně nepřijatelné věci, například v souvislosti s některými činy provedenými samotnými muslimskými extremisty. Respektování muslimské kultury je tak obtížné a nenapomáhá sblížení s naší kulturou. Je nutné si uvědomit, že ten, kdo opovrhne muslimy, jim odebírá lidskou podstatu a považuje je oproti sobě za méněcennou masu lidí, kteří jsou pouze „strašáky“, „imigranty“ a „zlem“. Tato cílená nenávisť zastíní přemýšlení o muslimech jakožto o jednotlivcích se svým životem, povahou, chybami a osudem. Objevuje se tendence soudit všechny do jednoho stejně a radikálním způsobem je odsoudit. Stávají se nepřáteli našeho národa, které je potřeba odstranit. Je těžké se vyvarovat těchto předsudků, neakceptování jejich života a důstojnosti.

Tato práce přinesla ucelený mediální obraz muslimů a konstatuje neschopnost tolerance vůči stylu života muslimské kultury kvůli jejich odlišnosti. Ona odlišnost vede ke ztrátě schopnosti dialogu mezi kulturami. Transkulturní komunikace věří v otevřenost a lásku k druhým, v pochopení podstaty a nezaujímá nenávistný postoj.

Naše dějiny by mohly být dostatečným ukazatelem správné cesty a přinášet poučení z chyb našich předků, aby se neopakovaly. Zkusme se pozastavit a uvědomit si, kam by další činy mohly vést. K další válce? Nebo snad genocidě? Jistotu, že se historie nebude opakovat, nebudeme mít nikdy.

9. Seznam literatury a použitých zdrojů

Publikace

1. BURDA, F. O násilí v kultuře: girardovské reflexe. Ostrava: Moravapress, 2013. 126 s.
2. ČERVENKOVÁ, D., RETHMANN, A. Islám v českých zemích. Praha: Center for Migration Studies, 2009. 153 s.
3. GOMBÁR, E. Zápas o novodobý stát v islámském světě: od mešity k parlamentu. Praha: Academia, 1989. 186 s.
4. HUNTINGTON, S. Sřet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu, Praha: Rybka Publishers, 2001. 448 s.
5. JASPERS, K. Otázka viny: příspěvek k německé otázce. Překlad Jiří Navrátil. Praha: Academia, 2006. 143 s.
6. KŘIKAVOVÁ, A., MENDEL, M., MÜLLER, Z., DUDÁK, V. Islám – ideál a skutečnost. Praha: Baset, 2002. 460 s.
7. LHOŤAN, L. Islám a Islamismus v České republice. Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2011. 116 s.
8. MAURER, A. Příručka pro komunikaci s muslimy. Praha: Křesťanský život, 2014. 216 s.
9. MENDEL, M., OSTŘANSKÝ, B., RATAJ, T. Islám v srdci Evropy. Praha: Academia, 2007. 407 s.
10. OSTŘANSKÝ, B. Atlas muslimských strašáků aneb Vybrané kapitoly z „mediálního islámu“. Praha: Academia, 2014. 190 s.
11. RUSS-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha: Grada Publishing, 2005. 292 s.
12. SEDLÁČKOVÁ, L. Islám v médiích. Liberec: Nakladatelství Bor, 2010. 123 s.

Internetové zdroje

1. BIS. *O nás* [online]. Dostupné z:
<http://www.bis.cz/clanekdb9f.html?ArticleID=57> [cit. 20. 11. 2016].
2. BPI. *Blok proti islámu zažívá raketový nárůst zájmu o členství*. In: BPI [online]. Dostupné z:
<http://www.blokprotiislamu.cz/blok-proti-islamu-zaziva-raketovy-narust-zajmu-oclenstvi> [cit. 28.01.2017].
3. BPI. *O co usilujeme*. In: BPI [online]. Dostupné z:
<http://blokprotiislamizaci.cz/o-bloku-proti-islamizaci/o-co-usilujeme/> [cit. 28.01.2017].
4. BŘEŠŤAN, R. „*Muslimové v Česku: soužití i svět sám pro sebe*.“ Hospodářské noviny [online]. Dostupné z:
http://ihned.cz/3-21699210-typick%FD+muslim-000000_d-bc
5. CzDL. *O nás* [online]. Dostupné z:
<http://web.archive.org/web/20121020015907/http://www.czdl.cz/o-nas/> [cit. 19.01.2017].
6. Česká televize. „*Konvertovala k islámu a Češi ji začali vyhrožovat*“ [online]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/220320-konvertovala-k-islam-u-a-cesi-ji-zacali-vyhrozovat> [cit. 22. 11. 2016].
7. DINGIR. *Muslimská unie*, 1/2006, 9. ročník [online]. Dostupné z:
<http://www.dingir.cz/archiv/Dingir106.pdf> [cit. 20. 11. 2016].
8. E-ISLAM. Dostupné z:
<http://www.e-islam.cz/> [cit. 19.08.2016].

9. EURABIA. Dostupné z:
<http://eurabia.parlamentnilisty.cz/> [cit. 20. 11. 2016].
10. EUROZPRÁVY. *Islám v ČR nechceme je pryč. Tady jsou ostré reakce* [online].
Dostupné z:
<http://domaci.eurozpravy.cz/spolecnost/142267-islam-v-cr-nehceme-je-pryc-tady-jsou-ostre-reakce/> [cit. 10.01.2017].
11. HAVLÍČEK, J. *Kritika islámu na českém internetu – možnosti interpretace.: Případ facebookové stránky Islám v České republice nechceme*. Lidé města [online].
Dostupné z:
http://lidemesta.cz/assets/media/files/17_2015_3/Havlicek.pdf [cit. 10.01.2017].
12. IVČRN, 2014. *IvČRN principy*. In: Facebook [online]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/ivcrn.news/> [cit. 10.02.2017].
13. IVČRN. *O nás* [online]. Dostupné z:
<http://www.ivcrn.cz/o-nas/> [cit. 20.02.2017].
14. IVČRN. *Islám v ČR nechceme* [online]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/islamvcrnehceme> [cit. 29.01.2017].
15. IVČRN. *Islámofilie v kostce. Argumentační manuál o nejčastějších mýtech a lžích o islámu*. Verze Islám v ČR nechceme, s. 12. Dostupné z:
<http://files.rkfceladna.webnode.cz/200376770-bfbd8c1b0e/islamofilie%20v%20kostce.pdf> [cit. 15.12.2016].
16. IVČRN. *Statistický islám: Ne náboženství, ale politická ideologie*. In: IvČRN [online]. Dostupné z:
<http://www.ivcrn.cz/statisticky-islamne-nabozenstvi-ale-politicka-ideologie/> [cit. 31.11.2016].
17. KATEDRA ZOOLOGIE. Dostupné z:
<http://zoo.prf.jcu.cz/index.php/lide/225-konvicka-martin-doc-mgr-phd.html>
[19.01.2017].

18. KONVIČKA, M. *Blok proti islámu – řeč přednesená na Ustavujícím sněmu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/465730/blok-proti-islamu-rec-prednesna-naustavujicim-snemu.html> [cit. 08.02.2017].
19. KONVIČKA, M. *Islám jako psychosexuální patologie – přednáška*. In: Youtube [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MBfORFXRgXg> [cit. 28.12.2016].
20. KONVIČKA, M. *Ivčrn na rozcestí? Ani náhodou!* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/463001/ivcrn-na-rozcesti-ani-nahodou.html> [cit. 26.01.2017].
21. KONVIČKA, M. *Parlamentní seminář o Islámském státu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/461137/parlamentni-seminar-o-islamskemstatu.html> [cit. 08.02.2017].
22. KONVIČKA, M. *Porážme islám demokraticky*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/444407/Porazme-islam-demokraticky-Recprednesena-16-ledna-2015.html> [cit. 24.01.2017].
23. KONVIČKA, M. *Proslov z budějovické demonstrace*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/453921/proslov-z-budejicke-demonstraceivcrn.html> [cit. 10.02.2017].
24. KONVIČKA, M. *Zahajovací řeč II. sněmu Bloku proti islámu*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://martinkonvicka.blog.idnes.cz/c/487685/zahajovaci-rec-ii-snemu-blokuproti-islamu.html> [cit. 26.01.2017].
25. KŘIŽKOVÁ, M. *Neviditelná menšina. Analýza mediálního obrazu českých muslimů* [online]. Dostupné z:

- http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/Krizkova_islam_fi_nal_1.pdf [cit. 20. 11. 2016].
26. LHOŤAN, L. *Společná strategie nacismu a islámu k porážce civilizace*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://lukaslhotan.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=433445> [cit. 29.01.2017].
27. LHOŤAN, L. *Umírnění muslimové, je to možné?* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://lukaslhotan.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=444770> [cit. 31.01.2017].
28. MEDIA O ISLÁMU. Dostupné z: <http://www.mediaoislamu.cz/> [cit. 20. 11. 2016].
29. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Extremismus: Souhrnná situační zpráva 4. čtvrtletí roku 2015* [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/souhrnna-situacni-zprava-za-4-ctvrtleti-roku-2015.aspx> [cit. 19.01.2017].
30. MUSLIMSKÉ LISTY. Dostupné z: <http://muslimskelisty.eu/> [cit. 20. 11. 2016].
31. NEUMAIER, S. *O islámu s Doc. Mgr. Martinem Konvičkou, Ph.D.* In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://neumaier.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=430956> [cit. 09.02.2017].
32. PARLAMENTNÍ LISTY. *Martin Konvička: Hajlující pitomci a idioti proti islamistům? Jako by se dvě party nacistů přervávaly, která je lepší!* In: Parlamentní Listy [online]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Martin-Konvicka-Hajlujici-pitomci-aidioti-proti-islamistum-Jako-by-se-dve-party-nacistu-prervavaly-ktera-je-lepsi-381548> [cit. 08.02.2017].
33. RADOSA, B. *Multikulturalismus X islám*. In: Blog iDNES [online]. Dostupné z: <http://radosa.blog.idnes.cz/c/259955/MultikulturalismusX-islam.html> [cit. 15.12.2016].

34. SHANAÁH, Š. „*Jak se šíří nenávist: Případ Islám v ČR nechceme*“. Respekt 2015 [online]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/jak-se-siri-nenavist-pripad-islam-v-cr-nehceme> [cit. 29.01.2017].
35. Youtube. „*PŘEDNÁŠKA: prof. Luboš Kropáček-Mýty a fakta o islámu*“ [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wilGEayuAhk> [cit. 19.08.2016].